

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Vijeće Apelacionog odjeljenja u sastavu:

sudija Dragomir Vukoje, predsjednik vijeća

sudija Hilmo Vučinić, sudija izjavitelac

sudija Senadin Begtašević, član

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

OPTUŽENOG RADOSLAVA KNEŽEVIĆA

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Slavica Terzić

Branilac optuženog, advokat:

Milan Vujin

SADRŽAJ

IZREKA:	3
I. TOK POSTUPKA	4
II. ŽALBE	5
A. ŽALBA TUŽILAŠTVA BiH.....	5
B. ŽALBA BRANIoca OPTUŽENOG RADOSLAVA KNEŽEVIĆA	5
C. ŽALBA OPTUŽENOG RADOSLAVA KNEŽEVIĆA	6
III. ODGOVORI NA ŽALBU	6
A. RAZDVAJANJE POSTUPKA	6
B. MOGUĆNOST ZAKLJUČENJA SPORAZUMA U ŽALBENOM POSTUPKU	7
IV. OPŠTA RAZMATRANJA	10
V. BITNE POVREDE KRIVIČNOG POSTUPKA	10
A. ŽALBA BRANIoca OPTUŽENOG KNEŽEVIĆA	11
1. Žalbeni osnov iz člana 297. stav 1. tačka h) da sud nije riješio predmet optužbe	11
2. Žalbeni prigovor iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP-BiH da je izreka presude protivrječna sama sebi ili razlozima presude	13
3. Prigovor iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP-a BiH da presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama da je optuženi znao da su njegove radnje dio širokog i sistematičnog napada	15
4. Žalbeni prigovor da je vijeće propustilo cijeliti iskaze svjedoka	16
B. ŽALBA OPTUŽENOG KNEŽEVIĆA	17
VI. ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	18
A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI	18
B. ŽALBA TUŽILAŠTVA	19
C. ŽALBA BRANIoca OPTUŽENOG I OPTUŽENOG KNEŽEVIĆA.....	21
1. Žalbeni prigovor kojim se osporavaju prihvaćene utvrđene činjenice u pogledu postojanja širokog i sistematičnog napada.....	22
2. Žalbeni prigovori u pogledu pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja učešća optuženog Kneževića u pratnji konvoju 21.08.1992. godine.....	23
VII. POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA	40
1. Prigovor da je povrijeđen princip <i>ne bis in idem</i>	41
2. Prigovor u vezi primjene retroaktivne primjene krivičnog zakona	41
VIII. ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH: ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI	45
A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI	45
1. Žalba Tužilaštva BiH.....	46
2. Žalbe branioca optuženog Kneževića	47

Broj: S1 1 K 013165 13 Krž
Sarajevo, 01.07.2013. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Apelaciono odjeljenje Odjela I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudija Dragomira Vukoje, kao predsjednika vijeća, te sudija Hilme Vučinića i Senadina Begtaševića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Dženane Deljić Blagojević u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Radoslava Kneževića zbog krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa a), e) h) i d) a sve u vezi sa odredbom člana 180. stav 1. i stav 2. i člana 29. i 31. KZ BiH, odlučujući po žalbi Tužilaštva BiH, žalbi branioca optuženog Radoslava Kneževića, advokata Milana Vujina i žalbi optuženog Radoslava Kneževića lično, sve izjavljene protiv presude Suda BiH broj S1 1 K 003365 09 Krl od 28.06.2012. godine, nakon održane sjednice apelacionog vijeća u smislu člana 304. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH, Slavice Terzić, optuženog i njegovog branioca, dana 01.07.2013. godine donio je slijedeću:

PRESUDU

Žalba Tužilaštva BiH i žalba optuženog Radoslava Kneževića izjavljene protiv presude Suda BiH S1 1 K 003365 09 Krl od 28.06. 2012. godine **ODBIJAJU SE** kao neosnovane.

Žalba branioca optuženog Radoslava Kneževića, advokata Milana Vujina SE DJELIMIČNO UVAŽAVA, pa se prvostepena presuda ovog Suda broj: S1 1 K 003365 09 Krl od 28.06.2012. godine **PREINAČAVA** u odluci o kazni, na način da se optuženom Radoslavu Kneževiću za krivično djelo Zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa članom 29. KZ BiH, za koje je oglašen krivim prvostepenom presudom Suda BiH broj: S1 1 K 003365 09 Krl od 28.06. 2012. godine **UTVRĐUJE** kazna dugotrajnog zatvora od 23 (dvadesettri) godine, te ga uzimajući kao utvrđenu ..., izrečenu presudom ... i presudom ..., u skladu sa članom 55.stav 1. KZ BiH, pa ga uz primjenu člana 53. stav 2. tačka a) KZ BiH,

osuđuje

**NA JEDINSTVENU KAZNU DUGOTRAJNOG ZATVORA OD 23 (DVADESETTRI)
GODINE**

U skladu sa članom 56. stav 1. KZ BiH, u izrečenu kaznu optuženom se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru i na izdržavanju kazne i to od: 11.04. 1994. godine do 04.10. 1994. i od 17.11.2005. godine pa nadalje.

U ostalom dijelu prvostepena presuda ostaje neizmjenjena.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. TOK POSTUPKA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 003365 09 Krl od 28.06.2012. godine optuženi Saša Zečević, Radoslav Knežević i Marinko Ljepoja oglašeni su krivim da su radnjama opisanim u izreci presude počinili krivično djelo Zločin protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa članom 29. KZ BiH i to Zečević Saša i Knežević Radoslav ubistvima na diskriminatornoj osnovi, a Ljepoja Marinko ubistvima i pljačkom na diskriminatornoj osnovi. Navedenim optuženima izrečena je kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od po 23 godine. Primjenom člana 56. KZ BiH vrijeme koje su optuženi proveli u pritvoru imalo se uračunati u izrečenu kaznu i to za optuženog Zečevića počevši od 01.07. 2009. godine pa nadalje, za optuženog Ljepoju počevši od 07.09.2009. godine pa nadalje, te za optuženog Kneževića period od 17.07.2009. godine pa do 24.07.2009. godine.

2. Istom presudom optuženi Petar Čivčić i Branko Topola oslobođeni su optužbe da su počinili krivično djelo Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkama a), d), e), h) i k) KZ BiH, a sve u vezi člana 180. stav 1. i člana 29. i 31. KZ BiH, a u odnosu na Čivčić Petra i člana 180. stav 2. KZ BiH

3. Na osnovu člana 188. Stav 4. i člana 189. Stav 1. ZKP BiH optuženi su oslobođeni dužnosti naknade troškova krivičnog postupka, dok su na osnovu člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH oštećeni sa imovinsko-pravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

II. ŽALBE

A. ŽALBA TUŽILAŠTVA BiH

4. Protiv ove presude u odnosu na optuženog Kneževića, žalbu je izjavilo Tužilaštvo BiH i to zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. stav 1. ZKP BiH u pogledu postojanja udruženog zločinačkog poduhvata opisanog u optužnici i uloge optuženog u izvršenju tog plana, a što je dovelo do pogrešne primjene materijalnog zakona iz člana 298. stav d) ZKP BiH.

5. Žalba Tužilaštva BiH je također podnesena i zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji u odnosu na optuženog Radoslava Kneževića. Tužilaštvo predlaže da Apelaciono vijeće uvaži žalbu i preinači pobijanu presudu na način da optuženog oglasi krivim kao svjesnog i vojnog učesnika u udruženom zločinačkom poduhvatu, opisanom u optužnici i izrekne mu kaznu dugotrajnog zatvora ili da uvaži žalbu u odnosu na osuđujući dio za optuženog Kneževića i izrekne mu kaznu dugotrajnog zatvora u dužem vremenskom trajanju.

B. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG RADOŠLAVA KNEŽEVIĆA

6. Protiv ove presude žalbu je izjavio i branilac optuženog Radoslava Kneževića, advokat Milan Vujin i to zbog: bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz čl. 297. KZ BiH, povrede krivičnog zakona iz čl. 298 KZ BiH, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz čl. 299 KZ BiH i odluke o krivično-pravnoj sankciji iz čl. 300. KZ BiH.

7. Branilac predlaže da apelaciono vijeće pobijanu presudu ukine i optužbu u odnosu na optuženog Kneževića u potpunosti odbije, ili da se presuda ukine i odredi održavanje pretresa pred apelacionim vijećem, nakon čega će se donijeti oslobađajuća presuda u odnosu na optuženog Kneževića, ili da se ista preinači u pogledu odluke o kazni i optuženom utvrdi odgovarajuća kazna za krivično djelo za koje se oglašava krivim, te da se kao utvrđena uzme kazna zatvora izrečena pravosnažnom presudom ..., odnosno presudom ..., te da mu se izrekne odgovarajuća jedinstvena kazna.

C. ŽALBA OPTUŽENOG RADOŠLAVA KNEŽEVIĆA

8. Protiv ove presude žalbu je izjavio i optuženi Knežević lično i to zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. KZ BiH i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299 KZ BiH.

9. Optuženi Knežević predlaže da apelaciono vijeće u cijelosti prihvati ovu žalbu kao osnovanu, ukinе presudu i održi pretres ili da istu preinači na način da optuženog oslobodi od optužbe.

III. ODGOVORI NA ŽALBU

10. Odgovor na žalbu Tužilaštva dostavili su branilac optuženog Kneževića i optuženi Knežević sa prijedlozima da se žalba Tužilaštva BiH odbije kao neosnovana.

11. Tužilaštvo je dostavilo odgovore na žalbu branoca optuženog Kneževića, kao i na žalbu optuženog Kneževića predlažući da se njihove žalbe odbiju kao neosnovane.

12. Apelaciono vijeće je započelo javnu sjednicu u predmetu 07.06. 2013. godine, te je Tužilaštvo na javnoj sjednici obavijestilo Sud BiH da je 06.06.2013. godine zaključilo sporazum o priznanju krivnje sa optuženim Radoslavom Kneževićem, dok je u odnosu na optuženog Sašu Zečevića najavilo mogućnost zaključivanja sporazuma o priznanju krivnje, te u odnosu na optužene Kneževića i Zečevića, Tužilaštvo je predložilo odgađanje sjednice Apelacionog vijeća.

A. RAZDVAJANJE POSTUPKA

13. Shodno članu 26. ZKP BiH-a, nakon što je saslušalo sve stranke u postupku i braniocе, vijeće je 07.06. 2013. godine donijelo rješenje o razdvajanju postupka protiv optuženog Kneževića od postupka protiv ostalih optuženih u predmetu, dok je u odnosu na optuženog Zečevića, odluku o razdvajanju postupka donijelo nakon što je 01.07. 2013. godine Tužilaštvo na nastavku sjednice apelacionog vijeća obavijestilo da je zaključilo Sporazum o priznanju krivnje sa optuženim Zečevićem.

14. Vijeće je odluku o razdvajanju postupka u odnosu na ovu dvojicu optuženih donijelo nalazeći da su optuženi Knežević i Zečević zaključili sporazum o priznanju krivnje sa tužilaštvom te je neophodno prethodno razmotriti pravnu mogućnost zaključenja sporazuma o priznanju krivnje u ovoj fazi postupka i eventualno pristupiti razmatranju ovih sporazuma, smatrajući da te okolnosti predstavljaju važne razloge za razdvajanje postupka.

15. Vijeće smatra i da razlozi ekonomičnosti i efikasnosti postupka predstavljaju važne razloge kako to predviđa član 26. stav 1. ZKP BiH i osnov da se predmet protiv optuženog Kneževića razdvoji i dovrši posebno, a da ova procesna situacija ne utiče na dinamiku postupka razmatranja žalbi ostalih optuženih, kao i žalbe Tužilaštva u odnosu na njih. Shodno navedenom, predmet protiv optuženog Kneževića se razmatra pod novim poslovnim brojem i dovršiće se posebno.

B. MOGUĆNOST ZAKLJUČENJA SPORAZUMA U ŽALBENOM POSTUPKU

16. Vijeće je najprije razmotrilo pitanje procesne mogućnosti zaključenja Sporazuma o priznanju krivnje u fazi žalbenog postupka kada su podnesene žalbe u predmetu, a apelaciono vijeće po njima još nije donijelo odluku.

17. Odredbom člana 231. Stav 1. ZKP BiH propisano je da optuženi i njegov branilac mogu do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa pred apelacionim vijećem pregovarati sa Tužiocem o uslovima priznavanja krivnje za djelo za koje se optuženi tereti. Vijeće smatra da je ovom odredbom određen krajnji momenat do kada se može zaključiti sporazum o priznanju krivnje, vodeći računa o kojoj fazi krivičnog postupka se radi. Tako da je završetak glavnog pretresa krajnji momenat do kada se može zaključiti sporazum o priznanju krivnje pred prvostepenim sudom, dok je u apelacionoj fazi krajnji momenat završetak pretresa pred apelacionim vijećem.

18. Treba imati u vidu da je mogućnost pregovaranja o krivnji i zaključenje sporazuma o priznanju krivnje konsenzualni vid postizanja pravde, novi institut u krivičnom pravu BiH, ustanovljen u interesu optuženog i Tužioca kojima je omogućeno pregovaranje o uslovima priznanja krivnje. Optuženi i Tužilac su u poziciji da samostalno dogovore uslove priznanja krivnje neovisno od suda pred kojim se vodi krivični postupak. Uloga suda je zakonom limitirana samo na razmatranje sporazuma, pri čemu sud provjerava da li su ispunjene sve zakonske pretpostavke iz stava 6. člana 231. ZKP BiH da bi eventualno mogao prihvatiti

sporazum o priznanju krivnje. Sud pri tome nema ovlasti da stranama u postupku naloži pregovaranje o krivnji, niti pak da ih ograniči u tom pogledu.

19. Određivanjem krajnjeg momenta za zaključenje sporazuma o priznanju krivnje zakonodavac je u isto vrijeme odredio i početni stadij krivičnog postupka u kojem je moguće zaključiti sporazum o priznanju krivnje vežući ga za podizanje optužnice. U isto vrijeme sud je u mogućnosti da nakon potvrđivanja optužnice pristupa razmatranju sporazuma. To je ujedno najraniji momenat kada je sud u poziciji da razmotri sporazum o priznanju krivnje, ako takav sporazum postoji.

20. Za daljnje razumijevanje ovog problema potrebno je razmotriti pitanje da li se mogućnost zaključenja sporazuma o priznanju krivnje u apelacionom postupku, odnosi samo na postojanje pretresa pred apelacionim vijećem, budući da donošenjem prvostepene presude postoji odluka o krivnji koja se može preispitivati u apelacionom postupku, te da tek u slučaju pretresa pred apelacionim vijećem odluka suda o krivnji ne postoji i strane u postupku imaju tek tad mogućnost da pregovaraju o uslovima priznavanja krivnje. Vijeće smatra da je zakonodavac striktnom pravnom normom iz člana 231. Stav 1. i 4. ZKP BiH odredio početni i krajnji rok za zaključenje sporazuma o priznanju krivnje, a da se ova norma iz stava 1. navedenog člana ne može tumačiti na način da se sporazum o priznanju krivnje u ovoj fazi postupka može zaključiti isključivo ako apelaciono vijeće po izjavljenoj žalbi ukine prvostepenu presudu i odredi održavanje pretresa pred apelacionim vijećem.

21. Shodno odredbi člana 303. ZKP BiH apelacioni postupak započinje određivanjem sudije izvjestitelja koji postupa u konkretnom predmetu. Imajući u vidu da je u konkretnom slučaju zakazana sjednica apelacionog vijeća na kojoj su podnosioci žalbe u mogućnosti da iznesu svoje žalbe, to je očigledno da krajnji momenat za zaključenje sporazuma o priznanju krivnje pred apelacionim vijećem nije iscrpljen.

22. Nadalje, činjenica da je u konkretnom slučaju prvostepeni sud donio odluku u pogledu krivnje ne znači da se radi o konačnoj odluci. Presumpcija nevinosti je i dalje primjenjiva, te je stav Vijeća da sve dok se ne donese pravosnažna presuda u predmetu, ne može se smatrati da je krivnja protiv optuženog utvrđena, što praktično znači da optuženi sa svojom krivnjom može disponirati sve do okončanja pretresa pred apelacionim vijećem.

23. Ukoliko sud ne bi prihvatio mogućnost zaključenja sporazuma o priznanju krivnje u apelacionom postupku i prije pretresa pred apelacionim vijećem, Vijeće smatra da bi na takav način optuženi bio uskraćen u pravu na pregovaranje o krivnji iz člana 231. ZKP BiH, koje pravo je zakonom ustanovljeno u njegovom interesu. Samim tim optuženi bi bio spriječen u pravu da se pojavi pred sudom koji bi bio u poziciji da preispita zaključeni sporazum o priznanju krivnje. Ovakvo postupanje po mišljenju Vijeća bi dovelo do povrede prava optuženog na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

24. Stoga je Sud dozvolio mogućnost da stranke zaključe sporazum o priznanju krivnje i u trenutnoj fazi postupka nakon donošenja prvostepene presude, a prije donošenja odluke po žalbi.

25. Apelaciono vijeće je na ročištu 10.06.2013. godine na samom početku razmatranja sporazuma o priznanju krivnje optuženog Kneževića sa Tužilaštvom zaključilo da među stranama koje su zaključile sporazum o priznanju krivnje postoje različita tumačenja odredbi zaključenog sporazuma, što je Apelaciono vijeće dovelo u sumnju da li uopšte postoji zaključeni sporazum o priznanju krivnje. Na saglasan prijedlog tužioca, optuženog Kneževića i njegovog branioca apelaciono vijeće im je ostavilo dodatni rok do 01.07. 2013. godine radi finaliziranja postupka sporazumjevanja o krivnji.

26. Na ročištu od 01.07. 2013. godine, prije nego što se pristupilo razmatranju dostavljenog sporazuma o priznanju krivnje zaključenog između Tužilaštvo BiH optuženog Kneževića i njegovog branioca, Tužilaštvo BiH je obavijestilo Apelaciono vijeće da odustaje od predloženog Sporazuma, te je vijeće pristupilo nastavku sjednice Apelacionog vijeća, u okviru koje su stranke i branilac optuženog Kneževića usmeno prezentirale navode podnesenih žalbi.

27. Nakon što je ispitalo pobijanu presudu u granicama svih žalbenih navoda, shodno članu 306. ZKP-a BiH, Apelaciono vijeće donijelo je odluku kao u izreci iz sljedećih razloga:

IV. OPŠTA RAZMATRANJA

28. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, Apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioaca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav (1) tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

29. Budući da Apelaciono vijeće na osnovu odredbe člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

30. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega će Apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore *prima facie* odbiti kao neosnovane.

V. BITNE POVREDE KRIVIČNOG POSTUPKA

31. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kao žalbeni osnov, definisane su članom 297. ZKP BiH, te su taksativno nabrojane u tačkama od a) do k) stava 1. ovog člana.

32. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu prepostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan uticaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

33. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu već postoje ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije

primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude (član 297. stav 2. ZKP BiH).

34. Ukoliko bi vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, osim u slučajevima iz člana 314. Stav 1. ZKP BiH.

A. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG KNEŽEVIĆA

1. Žalbeni osnov iz člana 297. stav 1. tačka h) da sud nije riješio predmet optužbe

35. Branilac optuženog ističe prigovor da se njegov branjenik optuženi Knežević u dijelu izreke pod tačkom I. ne oslobađa za radnje iz inkriminacije Zločina protiv čovječnosti stav 1. iz tačaka a), d), e) i k), već se samo oglašavaju krivim za tačku h), a što je suprotno odluci koju je vijeće donijelo kada je za sve radnje inkriminacije oslobodilo optužene Čivčića i Topolu.

36. Branilac nalazi kontradiktornost između tačaka I i III izreke prvostepene presude, jer se njegov branjenik za jedan dio tih inkriminacija oglašava krivim, dok u odnosu na ostale, prvostepeni sud samo u obrazloženju nalazi da nisu dokazane, dok u odnosu na drugu dvojicu oslobođenih za iste te inkriminacije prvostepno vijeće izrekom odlučuje da ih oslobodi.

37. Na temelju ovako formulisanog prigovora, vijeće zaključuje da se na ovaj način zapravo prigovara da optužba u dijelu inkriminacije za radnje kvalifikovane tačkama a), d), e) i k) stava 1. člana 172. KZ BiH u odnosu na optuženog Kneževića nije riješena, te odbrana implicira da je prvostepeni sud za ove radnje, ako već nije našao da su dokazane, trebalo je donijeti oslobađajuću presudu.

38. Prvostepeni sud je u vezi sa dijelovima inkriminacije koje nisu prihvaćene u pobijanoj presudi, utvrdio da radnje učešća u prisilnom preseljenju, nezakonitom zatvaranju i drugim nečovječnim radnjama, na strani optuženih nisu dokazane.

39. Odluka prvostepenog suda je pravilna, budući da optužnica Tužilaštva sadrži jedan činjenični opis označen kao jedno krivično djelo (zločin protiv čovječnosti-progon) izvršeno sa više različitih radnji koje nemaju obilježje samostalnih krivičnih djela. Ove radnje

izvršenja (ubijanje, prisilno preseljenje stanovništva, zatvaranje, pljačka, druga nečovječna djela) nemaju karakter posebnih tačaka optuženja jer se radi o jedinstvenom događaju u optužnici koji je opisan kroz jedinstven činjenični supstrat.

40. Kako to zaključuje i prvostepeni sud u konkretnom slučaju optuženi se tereti za krivično djelo sa više radnji izvršenja koje u osnovi sadrže progon. Krivično djelo progona čine radnje ili propuštanja kojim se vrši diskriminacija i uskraćuje se ili se krši neko temeljno pravo ugrađeno u međunarodno običajno ili ugovorno pravo, a koji su izvršeni smišljeno, sa namjerom diskriminisanja na jednoj od zabranjenih osnova : političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj, ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu. Pri tome KZ BiH kao moguće radnje izvršenja progona navodi bilo koje krivično djelo iz člana 172. KZ BiH, bilo koje krivično djelo propisano u KZ BiH ili bilo koje krivično djelo u nadležnosti ovog suda.

41. Pri takvom stanju stvari, prvostepeni sud nije bio u obavezi donositi oslobađajuću presudu, već je dovoljno u obrazloženju dati razloge zašto su iste radnje izvršenja izostavljene iz izreke prvostepene presude, kako bi obrazloženje bilo potpuno i kako bi presuda sadržavala razloge o svim odlučnim činjenicama.

42. Jedino u slučaju da se optužnicom Tužilaštva optuženima stavljalno na teret više tačaka optužnice izvršenjem i drugih djela koja nisu vezana istom činjeničnom osnovom, u tom slučaju bi bilo primjereno donijeti presudu kojom se optuženi oslobađaju svake ili svih konkretnih tačaka optuženja.

43. Obzirom da je odbrana istakla kako je pravo svakog lica da bude oslobođeno za one radnje koje nisu dokazane i da ne donošenjem oslobađajuće presude za one radnje koje nisu dokazane, optuženi mogao doći u položaj da mu ponovo bude suđeno za isto krivično djelo više puta.

44. Apelaciono vijeće se ne slaže sa takvom konstatacijom, jer je donošenjem presude apelacionog vijeća u ovom postupku, prvostepena presuda postala pravosnažna, a radnje izvršenja koje su izostavljene iz izreke prvostepene presude su bile predmet postupka, te je na snazi jedan od osnovnih principa krivičnog prava da se istom učiniocu ne može suditi za isto djelo za koje je donesena pravosnažna presuda.

2. Žalbeni prigovor iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP-BiH da je izreka presude protivrječna sama sebi ili razlozima presude

45. Odbrana je nadalje insistirala da se navodna kontradiktornost u samoj izreci ogleda u tome da je vijeće optuženog Kneževića u jednom dijelu izreke presude oglasilo krivim i za progon ubijanjem i pljačkom, a da kasnije u drugom dijelu izreke presude navodi da je optuženi počinio krivično djelo progona ubistvom.

46. Apelaciono vijeće nalazi da je prigovor neosnovan. Iz izreke prvostepene presude jasno proizilazi da je prvostepeni postupak vođen protiv više lica, te da sama izreka sadrži dva manja dijela koji su zajednički za sve optužene, a da najveći dio izreke sadrži pojedinačne inkriminacije koje se odnose na radnje pojedinih optuženih, uključujući i radnu izvršenja optuženog Kneževića. Iz izreke presude eksplicitno proizilazi da je optuženi Knežević kriv jer je počinio krivično djelo Zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) progon i to ubistvima na diskriminatornoj osnovi. Pri tome izreka prvostepene presude na jasan način opisuje učešće optuženog Kneževića u progonu koji je počinjen ubistvima. Istovremeno u izreci se ne opisuje njegovo učešće u progonu pljačkom, jer je za radnje ubistvima i pljačkom u progonu izrekom prvostepene presude oglašen krivim samo optuženi Ljepoja Marinko.

47. Također, i obrazloženje prvostepene presude sadrži pravnu argumentaciju koja se odnosi na učešće optuženog Kneževića samo u krivično pravnim radnjama ubistava na diskriminatornoj osnovi.

48. U drugom dijelu prigovora, branilac navodi da je izreka presude protivrječna obrazloženju jer se u izreci navodi da je optuženi Knežević na odlučujući način doprinio ubistvu oko 200 civila, a da nije jasno kako je to sud mogao utvrditi, navodeći kao primjer da prvostepeno vijeće nije utvrdilo ni koji je kapacitet bio dva autobusa iz kojih su lica izvedena i ubijena, te da u tom smislu presudi nedostaju valjani razlozi na osnovu kojih je utvrđena ta činjenica.

49. Kada je u pitanju broj ubijenih, a u kontekstu izreke i obrazloženja, vijeće primjećuje da je prvostepeni sud utvrdio da je optuženi Knežević između ostalog na odlučujući način doprinio ubistvu oko 200 civila. Prvostepeni sud u paragrafima 317. do 336. prvostepene presude daje detaljnu argumentaciju koja se odnosi na broj žrtava, a koja argumentacija je u cjelosti prihvatljiva i za ovo vijeće. Prvostepeni sud tako u paragrafu 328 presude

zaključuje “ obzirom da rezultati eksuhumacije i do sada provedenih analiza ne mogu pružiti tačan broj i identitet svih žrtava, Vijeće je na ove okolnosti analiziralo i iskaze svjedoka”. Tako svjedok KS-1, vozač autobusa, potvrđuje da je autobus registrovan za stotinu putnika, a da može i više putnika da stane. Također, navodi da je tog dana autobus bio “ pun ko šibica”. I svjedok KO-18, mehaničar u kompaniji čiji su autobusi korišteni za prevoz, zna da je moglo otprilike oko 100 ili više ljudi da stane u jedan autobus. Sudeći prema izjavama ovih svjedoka, a i prema izjavama svjedoka Đurića, K 3, Jakupovića i drugih oba autobusa su bila prenatrpana.

50. Prvostepeni sud je dalje utvrdio na temelju svjedoka koji su obišli mjesto egzekucije nakon kritičnog događaja ili koji su o tome naknadno čuli, da je na mjestu egzekucije neposredno poslije bilo od oko 100 pa do više od 200 tijela (svjedoci Peulić, Komljenović, Krejić i dr.). Svjedok Zoran Babić, krim ispektor, potvrđuje da je išao na uviđaj i da je prije polaska rečeno da se ide na identifikaciju oko 200 leševa. Svjedok Marković Dragan je podnio krivičnu prijavu u kojoj je navedeno da lišeno života više od 140 ljudi, pojašnjavajući da je on izbrojao 140 leševa, ali je ostalo još leševa koje nije mogao da izbroji.

51. Sve su ovo dokazi iz kojih se nesumnjivo moglo zaključiti da je Tužilaštvo dokazalo tezu u optužnici, a to je da je zločin na Korićanskim stijenama rezultirao ubistvom oko 200 civila. Prigovor koji odbrana optuženog ističe u žalbi, sličan je prigovoru koji je odbrana istakla i u toku prvostepenog postupka, kada je aludirala na činjenicu da je trebalo utvrditi tačan broj ubijenih. U prilog toj tezi je ukazala na nalaz i mišljenje vještaka antropologa. Ali kako obrazloženje presude pravilno ističe, zaista se ne može u pogledu utvrđenja ove činjenice osloniti na nalaz i mišljenje vještaka antropologa jer same okolnosti kao što su teška oštećenja posmrtnih ostataka žrtava koji su pronađeni, kao i sama nemogućnost pronalaska posmrtnih ostataka mnogih drugih žrtva, same po sebi ukazuju da tačan broj najvjerovajnije neće biti moguće utvrditi. Nemogućnost utvrđenja tačnog broja ubijenih u svakom slučaju ne dovodi u pitanje zaključak suda o postojanju krivičnog djela i krivice optuženog Kneževića.

52. Stoga se i ovo vijeće slaže sa zaključkom da se kod procjene broja ubijenih, može osloniti samo na dokaze koje daju proksimativne rezultate, a što je u ovom slučaju standard koji je zadovoljen, jer iz provedenih dokaza se moglo zaključiti da je dokazana teza Tužilaštva iz optužnice, koja se ticala broja žrtva.

53. Prema tome, prigovor odbrane da postoji protivrječnost u utvrđenju broja ubijenih, kao i da presuda o tome ne daje valjane razloge, nije osnovan.

3. Prigovor iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP-a BiH da presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama da je optuženi znao da su njegove radnje dio širokog i sistematičnog napada

54. Odbrana ističe da prvostepeno vijeće ne daje razloge o odlučnim činjenicama u pogledu znanja i svijesti optuženog da postoji širok i sistematičan napad i da su njegove radnje dio tog napada koji se dešavao na teritoriji opštine Prijedor. Odbrana tvrdi da prvostepeno vijeće u odnosu na umišljaj optuženog da učestvovanjem u predmetnom konvoju, svjesno učestvuje u tom napadu i da su njegove radnje dio tog napada (nexus), ne daje nikakve razloge.

55. Analizirajući presudu u kontekstu ovog žalbenog prigovora, vijeće nalazi da je prigovor neosnovan. Naime, u presudi se daju jasni razlozi zašto prvostepeni sud nalazi da su radnje između ostalog i optuženog Kneževića, bile dijelom sveopšteg napada na općinu Prijedor, te da su optuženi bili svjesni i da su znali da se njihove radnje sastavni dio napada¹. Prvostepeni sud je primjenio pravilan standard u dokazivanju veze između radnji optuženog i samog napada kao opšteg elementa krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti, a to je da optuženom ne moraju biti poznate pojedinosti napada, već da je dovoljan da optuženi razumije opšti kontekst u kojem djeluje.²

56. Prvostepeno vijeće je pravilno cijenilo najprije njihov status: da se radilo o policajcima Interventnog voda policijske jedinice iz samog Prijedora (a ovaj Interventni vod formiran je u junu 1992. godine od strane Kriznog štaba Opštine Prijedor upravo iz razloga postojanja vanrednih okolnosti koje su se dešavale na toj teritoriji), kao i da su optuženi (uključujući i optuženog Kneževića) bili stanovnici predmetne Opštine. Zatim je konstatovano da su pripadnici ovog voda Ivanković, Đurić, Babić i dr. (a kojem je pripadao i optuženi Knežević) svjedočili da su i prije konvoja od 21.08. 1992. godine, učestvovali u pratnji još dva konvoja, kojim se civilno bošnjačko i hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor, prebacivalo na područje opštine Travnik, a također mnogi svjedoci su izjavili da su upravo pripadnici Interventnog voda ulazili u naselja u kojima su živjeli Bošnjaci i Hrvati i da su

¹ Paragraf 151 do 164 prvostepene presude.

odvodili stanovništvo u logore u vrijeme kada je izvršen napad na ta naselja u maju 1992. godine.

57. Dakle, iz svih ovih okolnosti se ne sumnjivo moglo zaključiti da je svim pripadnicima Interventnog voda moralo biti poznato da vrši napad na stanovništvo opštine Prijedor i pri tome nije bilo potrebno utvrditi umišljaj svakog pojedinog pripadnika kojim bi se dokazivalo njegova svijest i htjenje da učestvuje u tom napadu. Optuženi je nesumnjivo bio pripadnik Interventnog voda, napad na naselja opštine Prijedor i njene stanovnike Bošnjačke i Hrvatske nacionalnosti se nesumnjivo desio u maju 1992. godine, a predmetni konvoj je bio dio sveukupne kampanje progona nesrpskog stanovništva sa teritorije opštine Prijedor.

58. Stoga, prigovor branioca da presuda ne sadrži razloge o svijesti optuženog i njegovog umišljaja u pogledu postojanja širokog i sistemetskog napada je neosnovan.

4. Žalbeni prigovor da je vijeće propustilo cijeniti iskaze svjedoka

59. Branilac u žalbi ističe prigovor da je vijeće propustilo cijeniti iskaze svjedoka Rajka Basraka, Ivanke Marković, Gorana Markovića i Darka Zgonjanina u smislu člana 281. stav 2. ZKP-a BiH i da je na taj način došlo do povrede krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP- BiH.

60. Apelaciono vijeće nalazi da su iskazi navedenih svjedoka pravilno cijenjani od strane prvostepenog vijeća i dovedeni u vezu sa ostalim izvedenim dokazima ³. Prvostepeno vijeće je upravo na temelju odredbe stava 2. člana 281. ZKP BiH cijeneći iskaze ovih svjedoka pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima zaključilo da ne prihvati njihovu tvrdnju o alibiju optuženog Kneževića, dajući pri tome detaljnu agumentaciju za svoj stav. Stoga Apelaciono vijeće zaključuje da je i ovaj žalbeni navod neosnovan. Kako branilac smatra da je ova povreda u isto vrijeme uticala na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, ovaj žalbeni navodi će biti detaljnije razmotren kod žalbenog osnova koji se odnosi na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

² MKSJ, presuda Pretresnog vijeća, predmet Kordić (p. 185) i predmet Limaj (p.190)

³ Paragraf 220 presude

B. ŽALBA OPTUŽENOG KNEŽEVIĆA

61. Optuženi Knežević je u svojoj žalbi istakao prigovor da u toku postupka nije ispoštovan princip jednakosti u postupanju, jer odbrani nije omogućen pristup pojedinim dokazima i pozivanje određenih svjedoka, te da su u tome ogleda bitna povreda odredaba krivičnog postupka.

62. Optuženi navodi da odbrani Tužilaštvo nije objelodanilo dokaze koji su im bili dostupni, a povodom predmeta koji su se vodili pred MKSJ u vezi sa ovim događajem, naročito izjave Darke Mrđe koje je dao Tužilaštvu MKSJ. Također, optuženi je istakao da odbrani nikada nije dostavljena presuda MKSJ u predmetu Tužilac protiv Mrđe.

63. Optuženi je u žalbi dalje izjavio da mu nije bilo omogućeno da sasluša Darku Mrđu koji se nalazi na izdržavanju kazne po presudi MKSJ u Španiji, zatim Dragoljuba Gligića koji se nalazi u Italiji, zatim Dušana Jankovića koji je bio u bjekstvu, kao i Draška Krndije i Željke Zeca koji su bili nedostupni.

64. Optuženi je također u žalbi izjavio da je na okolnosti svog alibija predložio više svjedoka, a da je sud prihvatio samo tri, kojima na kraju nije poklonio vjeru.

65. Vezano za ove prigovore, u odgovoru na žalbu optuženog Kneževića koji je Tužilaštvo dostavilo u toku žalbenog postupka, Tužilaštvo ističe da ni oni nikada nisu bili u posjedu izjava, niti iskazi Darke Mrđe koje je davao u vezi sa postupkom predmet MKSJ, a što se tiče presude, ista je bila dostupna na internet stranici MKSJ.

66. Apelaciono vijeće nalazi da prigovor optuženog u pogledu pristupa dokazima, nije osnovan. Kada je u pitanju presuda MKSJ protiv Darke Mrđe, ona je presuda Tribunala i kao takva javni dokument dostupan široj javnosti. Optuženi u žalbi nije ukazao da je na bilo koji način pokušao doći do tog javnog dokumenta i da nije uspio, te da je tu nemogućnost predočio prvostepenom vijeću. Pored toga, optuženi u žalbi nije dokazao da su mu uskraćene izjave na koje upućuje, jer ne navodi o kojim izjavama se radi i ne dokazuje da je ikada pokušao doći do istih, a da mu je to od strane prvostepenog vijeća onemogućeno.

67. Kada je u pitanju prigovor da je na okolnost svog alibija predložio više svjedoka, a da je sud prihvatio samo tri, vijeće nalazi da se slaže sa odlukom prvostepenog vijeća da za takvu okolnost nije bilo neophodno saslušati još svjedoka koji bi govorili isključivo o

činjenici alibija optuženog, jer bi svaki naredni svjedok bio po svom karakteru kumulativan, te bi prihvatanje kumulativnih dokaza bilo u suprotnosti sa principom efikasnog vođenja postupka.

68. Kada je u pitanju mogućnost pozivanja svjedoka Darke Mrđe, Dušana Jankovića, Željke Zeca i dr., Tužilaštvo je u odgovoru na žalbu istaklo, a vijeće je izvršivši dodatne provjere utvrdilo, da svi svjedoci koje je optuženi Knežević naveo u žalbi, nisu saslušani iz razloga jer objektivno i pored nastojanja Suda, njihovo ispitivanje nije bilo moguće jer su ili odbili svjedočiti ili su bili nedostupni za pozivanje.

69. Kako je evidentno iz stanja spisa, a što je i u svojoj žalbi istakao optuženi Knežević, svjedok Janković je u vrijeme predlaganja njegovog saslušanja bio u bjekstvu. Nakon što je naknadno uhapšen radi postupka pred ovim Sudom, nema podataka da je optuženi isticao ponovno zahtjev da se ovaj svjedok sasluša. Kada su u pitanju svjedoci Gligić, Krndija i Zec, oni su očigledno bili nedostupni kako odbrani, tako i Sudu, pa iz razumljivih razloga nije bilo moguće njihovo pozivanje i eventualno saslušanje.

70. Svjedok Darko Mrđa se nalazi na izdržavanju kazne zatvora po presudi MKSJ u Španiji i odbio je svjedočiti u ovom postupku. Kako je i jasno naznačeno u paragrafu 51. pobijane presude, prvostepeni sud je konstatovao da je za njegovo saslušanje bila potrebna njegova saglasnost, pa kako ista nije pribavljena odbrana je od ovog prijedloga i odustala.

71. S obzirom na navedeno, vijeće nije moglo utvrditi na osnovu ovih žalbenih navoda optuženog da je prvostepeni sud povrijedio princip jednakosti u postupanju, a samim tim ni odredbe krivičnog postupka, te nalazi da su žalbeni navodi optuženog, neosnovani.

VI. ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

72. Apelaciono vijeće, u kontekstu ovog žalbenog prigovora, primjećuje da se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kada je sud neku

odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili nije utvrdio, odnosno kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi, a sve u skladu sa odredbom člana 299. ZKP BiH.

73. Standard koji Apelaciono vijeće treba primijeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost. Apelaciono vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka, isključujući svaku razumnu sumnju. U tom smislu, prilikom utvrđivanja da li je zaključak prvostepenog suda bio opravdan, Apelaciono vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostepeni sud u prvostepenom postupku.

74. Apelaciono vijeće ima na umu, kao opšte načelo, da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene u prvostepenom postupku prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti prvostepenog suda. Stoga ovo Vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja, koje je utvrdio prvostepeni sud. Apelaciono vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje prvostepenog suda samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjao prvostepeni sud ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna".

B. ŽALBA TUŽILAŠTVA

75. Tužilaštvo je žalbu u odnosu na optuženog Kneževića podnijelo iz razloga pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u pogledu neprihvatanja teze Tužilaštva o postojanju udruženog zločinačkog poduhvata i uloge optuženog kao člana tog poduhvata u događaju koji je predmet ovog postupka.

76. Prvostepeni sud je utvrdio da nema dokaza da je optuženi Knežević, počinio krivično djelo kao svjesni član udruženog zločinačkog poduhvata, već kao saizvršilac u izvršenju konkretnog krivičnog djela. Prvostepeni sud je slijedio dosadašnju praksu Suda BiH i naveo u presudi da se ne može tvrditi kako je svaki vojnik koji je počinio zločin, svjesni učesnik udruženog zločinačkog poduhvata.

77. Dokazi koje je provelo Tužilaštvo (iskazi svjedoka K1, KA1, B, KO 18, KS3 i drugi), a za koje se u žalbi tvrdi da nisu ocijenjeni pravilno, nisu dokazi koji potvrđuju tezu

Tužilaštva da je optuženi bio svjestan postojanja plana i da je u njemu učestvovao radi njegovog ostvarenja.

78. Vijeće će podsjetiti koji to elementi čine *actus reus* ove posebne kategorije oblika činenja krivičnog djela i kakva *mens rea* je potrebna za svakog pojedinog člana.

79. *Actus reus* UZP-a podrazumjeva da djelo čini više lica. U konkretnom slučaju, ubistva na Korićanskim stijenama, te ono što je tome prethodilo, uključujući pljačku stanovništva iz konvoja, zaista jeste počinjeno od strane više lica, uglavnom pripadnika Interventnog voda i to je nesporna činjenica u predmetu.

80. No međutim, da bi se dokazalo da pluralitet ne znači samo više od jednog učinioca zločina, mora se utvrditi da optuženo lice djeluje zajedno sa ostalim izvršiocima u skladu sa izvjesnim planom za počinjenje djela. Plan za počinjenje podrazumjeva plan da se poćini jedno ili više krivičnih djela i dosadašnja praksa je pokazala, da takav plan ne mora biti unaprijed dogovoren ili osmišljen.

81. U konkretnom slučaju, prvostepeno vijeće je utvrdilo da se iz provedenih dokaza nije moglo isključiti da je postojao i djelovao plan ubijanja muškaraca na Korićanskim stijenama kritičnog dana i to na nivou rukovodnog kadra SJB Prijedor, te da o tome postoje indicije, ali ne i čvrsti dokazi. Ali predmet ovog postupka nije bila odgovornost užeg rukovodnog kadra SJB-a, već pripadnika Interventnog voda koji su tezom u optužnici okarakterisani kao svjesni egzekutori osmišljenog plana.

82. Kao treći elemenat *actus reus*-a UZP-a je samo učešće u izvršenju zajedničkog zločinačkog plana, u kojem učesnik može učestvovati bilo posredno ili neposredno, a prema dosadašnjoj praksi učešćem se smatra bilo kakav doprinos uz uslov da takav doprinos mora biti usmjeren na ostvarenje cilja upravo tog poduhvata. Da bi se traženi doprinos mogao kvalitativno razlikovati od općenitog doprinosa djelu, učešće u UZP-u podrazumjeva specifičnu *mens rea*-u, a koja je usmjerena na doprinos upravo tom planu.

83. Tužilaštvo u predmetnom slučaju, optuženog tereti da je svjesno i značajno učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu civilnih i vojnih vlasti općine Prijedor, sa namjerom izvršenja zajedničkog cilja progona osoba hrvatske i bošnjačke nacionalnosti koji je obuhvatao prinudno preseljenje, ubistva, nezakonito zatvaranje osoba u konvoju, pljačke i vršenje drugih nečovječnih djela nad njima. Prema takvoj karakterizaciji, vijeće primjećuje da je Tužilaštvo predmetni događaj kritičnog dana tretiralo kao prvi tip

udruženog zločinačkog poduhvata, odnosno da su svi učesnici ili saizvršitelji morali dijeliti isti umišljaj da poćine ta krivićna djela, odnosno da je optućeni sa istim umišljajem ućestvovao u izvršenju zajednićkog plana koji je za cilj imao izvršenje krivićnog djela progona koji je ukljućivao ubistva na Korićanskim stijenama.

84. Prvostepeni sud je našao da nije dokazano da je optućeni Knećević u izvršenju djela ućestvovao kao ćlan UZP-a, već iskljućivo kao saizvršilac bez ćijeg djelovanja izvršenje ovih ubistava, kao jedne od "etapa progona" ne bi bilo ostvareno. Iako Tućilaštvo u ćalbi istiće da je prvostepeno vijeće pogrešno cijnilo iskaze svjedoka Tućilaštva koji su govorili da je optućeni znao šta će se desiti u toku kretanja konvoja, ovo vijeće, nakon što je analiziralo iskaze svjedoka na koje je ukazalo Tućilaštvo u ćalbi, i dalje smatra da to nisu dokazi koji su mogli dokazati specijalnu namjeru upravo ovog optućenog da ućešćem u zloćinu ima htijenje i namjeru da doprinese pomenutom planu "vrhovnih kreatora plana", od obiće namjere da ućestvuje u ubistvima na Korićanskim stijenama kao zloćinu samom za sebe. A upravo tu specijalnu namjeru je kod svakog od pojedinih saizvršilaca, trebalo dokazati da bi ih se moglo smatrati shodno koncepciji postavljenoj u optućnici, da su više od sprovedbene zloćinaćke mašinerije.

85. Stoga, pravilan je zakljućak u pobijanoj presudi da posebna svijest i namjera, odnosno znanje optućenog da pomaće upravo tom planu nije dokazano, a da bi se on smatrao ućesnikom u udrućenom zloćinaćkom poduhvatu. Apelaciono vijeće se slaće sa takvim zakljućkom i nalazi da ga ćalbeni prigovori Tućilaštva ne dovode u pitanje.

C. ĆALBA BRANIOCA OPTUĆENOG I OPTUĆENOG KNEĆEVIĆA

86. Protiv navedne presude u vezi sa pravilnošću utvrćenog ćinjenićnog stanja, ćalbu su podnijeli i branilac optućenog Knećevića i optućeni Knećević lićno uz konsultaciju sa braniocem. Vijeće je razmatrajući obje ćalbe utvrdilo da se odrećeni ćalbeni prigovori ponavljaju u objema ćalbama. Stoga će vijeće ćalbene prigovore koji su u obje ćalbe identićni, razmatrati istovremeno i na iste odgovoriti zajednićki.

1. Žalbeni prigovor kojim se osporavaju prihvaćene utvrđene činjenice u pogledu postojanja širokog i sistematičnog napada

87. Odbrana optuženog Kneževića u žalbi ističe da je prvostepeni sud svoju odluku u pogledu opšteg konteksta dešavanja u opštini Prijedor temeljio na 130 utvrđenih činjenica iz predmeta MKSJ (Tadić, Kvočka i dr., Brđanin, Stakić i dr.). Odbrana tvrdi da se, naročito kada je u pitanju predmet Tadić, odluka suda ne može temeljiti na činjenicama utvrđenim u ovom predmetu, jer u tom predmetu MKSJ-a odbrane optuženih nisu na adekvatan način pružile pravnu pomoć svojim branjenicima, pa iz toga proizilazi da je na taj način propušteno pravilno utvrditi opšti kontekst i događanja u Prijedoru 1992. godine što samo po sebi znači da su ti pravni stavovi neprihvatljivi. Na ovaj način, odbrana najprije osporava da se u Prijedoru desio širok i sistematičan napad na nesrpsko stanovništvo, jer su sukobi suprostavljenih strana trajali veoma kratko.

88. Najprije kada je u pitanju prigovor kojim se osporava prihvatanje utvrđenih činjenica iz predmeta MKSJ, naročito predmeta Tadić, vijeće će podsjetiti da predmet postupka pred Sudom BiH, ne može biti prispitivanje presuda MKSJ. Presuda MKSJ u predmetu protiv optuženog Tadića je pravosnažna i svi eventualni prigovori koje je odbrana optuženih u tom predmetu imala na tok postupka, imala je priliku podnijeti u žalbenom postupku pred tim Sudom.

89. S druge strane, Sudu BiH je Zakonom o ustupanju predmeta MKSJ omogućeno da koristi činjenice utvrđene u presudama MKSJ, a Sud BiH je kroz svoju dugogodišnju praksu razvio niz kriterija pod kojima se jedna takva činjenica može prihvatiti kao utvrđena. Jedan od tih kriterija je da je predmet pravosnažno presuđen ili da nije bilo izmjena u dijelu činjeničnih utvrđenja čije se prihvatanje predlaže. U tom smislu, vijeće prigovor branioca može preispitati samo u dijelu procesnog rješenja da su prihvaćene činjenice (a koje se tiču postojanja širokog i sistematičnog napada) koje ne ispunjavaju usvojene kriterije prihvatanja. Analizirajući navedeno, vijeće je utvrdilo da je prvostepeni sud procesnim rješenjem od 22. 11. 2010. godine djelomično uvažio prijedlog Tužilaštva i prihvatio kao utvrđene, ukupno 130 činjenica iz predmeta MKSJ protiv Tadića, Kvočke i drugih, Stakića i Brđanina. Ovo rješenje je doneseno na temelju Zakona o ustupanju predmeta, kao i Pravila 94 (B) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Također, iz navedenog rješenja je vidljivo da je prvostepeni sud vodio računa da činjenice ispunjavaju

kriterije ustanovljene praksom Suda BiH i MKSJ (detaljno pobrojane u pobijanoj presudi), te da su prihvaćene sve one koje zadovoljavaju ove kriterije.

90. Stoga, vijeće nije moglo utvrditi, a na što uostalom ni odbrana nije ukazala, da je bilo formalnih ili meritornih propusta prilikom ocjene koje će činjenice biti prihvaćene. Vijeće također primjećuje da su utvrđene činjenice u prvostepenom postupku, korištene isključivo za dokazivanje navoda optužnice o postojanju širokog i sistematičnog napada.

91. Međutim, osim utvrđenih činjenica, prvostepeni sud svoj zaključak o postojanju širokog i sistematičnog napada temelji i na iskazima svjedoka koji su svjedočili na okolnosti dešavanja na području opštine Prijedor i koji su se zadesili na tom području u vrijeme napada na Prijedor, a svi ti svjedoci su detaljno pobrojani u paragrafima 104. do 131. prvostepene presude. Stoga, se i pored prihvaćenih utvrđenih činjenica, iz svjedočenja svih ovih svjedoka moglo zaključiti da je na području optštine Prijedor postojao širok i sistematičan napad na nesrpsko stanovništvo.

2. Žalbeni prigovori u pogledu pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja učešća optuženog Kneževića u pratnji konvoju 21.08.1992. godine

92. I branilac optuženog i optuženi lično su u žalbi istakli da je prvostepeni sud pogrešno utvrdio činjenicu prisustva optuženog Kneževića u pratnji konvoja, te su u tom smislu osporavali kredibilitet svjedoka na osnovu kojih je sud odlučio da zasnuje zaključak u pogledu ove činjenice.

93. Najprije je osporavano prisustvo optuženog u Kozarcu, gdje su se spojili konvoj iz Tukova i Trnopolja, a što je u najvećem dijelu utvrđeno na osnovu iskaza svjedoka KO 15.

94. Odbrana tvrdi da je optuženi tog dana žutim kombijem prevezio pripadnike odjeljenja u Tukove i Trnopolje i da se u smislu utvrđivanja zaključka suprotno ovoj tezi, nisu mogli prihvatiti iskazi svjedoka KO15, koji je tvrdio da je on vozio bijeli kombi i da je viđen na lokalitetu Kozarca, gdje su se spojila dva konvoja i nastavila put dalje prema Travniku.

95. Odbrana je zastupala tezu da je optuženi prevezio pripadnike voda do Tukova i Trnopolja u žutom kombiju, nakon čega je vozilo vratio u stanicu Prijedor i otišao kući, te da nije uopšte bio nakon toga u pratnji konvoja, naročito ne da je vozio bijeli kombi, pa

zato nije ni mogao biti viđen na kritičnim lokalitetima Kozarca, mjestu razdvajanja kod rijeke Ugar, na mjestu egzekucije i u Kneževu nakon egzekucije.

(a) Ocjena iskaza svjedoka KO 15 i prisustvo optuženog u Kozarcu

96. Odbrana nalazi da prvostepeni sud pogrešno zasniva svoj zaključak na iskazu svjedoka KO 15. u pogledu činjenice prisustva optuženog u Kozarcu i u nastavku pratnje konvoja kod mjesta i nakon događaja u kafani u Kneževu. Kada je u pitanju prisustvo optuženog Kneževića u Kozarcu, pobijana presuda je utvrdila tu činjenicu na temelju iskaza KO 15. Svjedok je opisao događaje nakon zaustavljanja u mjestu Kozarac, kada je došlo do pregrupisanja civila koji su prevoženi u autobusu, pa navodi da se sjeća da je tada vidio optuženog kako razgovara sa jednim od pratilaca u autobusu u kojem se nalazio svjedok, nakon čega mu se taj pratilac obratio imenom i prezimenom po čemu je KO 15 zaključio da mu je optuženi Knežević nešto sugerisao u vezi sa njim.

97. Prema mišljenju odbrane (a i optuženog koji je istaknuo isti prigovor u svojoj žalbi) svjedoku KO 15 se nije mogla pokloniti vjera iz najprije iz razloga što ovaj iskaz osporava svjedok Milorad Škrbić koji potvrđuje tezu odbrane da se optuženi vratio u Prijedor. Iskaz svjedoka Milorada Škrbića, koji navodno potvrđuje tezu odbrane da se optuženi vratio u SJB Prijedor nakon što je dovezao pripadnike voda do Tukova i Trnopolja, prvostepeno vijeće je pravilno analiziralo i zaključilo da se ovom iskazu nije mogla pokloniti vjera u pogledu te činjenice, budući da samo ovaj svjedok o optuženom govori na ovakav isključiv način.

98. Vijeće primjećuje da je prvostepeni sud ovaj iskaz cijenio nalazeći ga nepouzdanim jer nije potkrijepljen drugim dokazima. Osim toga, svjedok Škrbić je rekao da je vidio optuženog u Trnopolju nakon čega optuženi odlazi u pravcu Prijedora, pa se i apelaciono vijeće se slaže sa zaključkom prvostepenog vijeća u paragrafu 212., jer to i dalje znači samo da ga je vidio kako odlazi, što zapravo i nije čvrst dokaz činjenice da optuženi zaista jeste i otišao u Prijedor.

99. Nadalje, kako to pobijana presuda detaljno obrazlaže, iz izvedenih dokaza proizilazi da su samo dvojica pripadnika Interventnog voda izostala u pratnji konvoja i to policajci Miljan Zubanović i Radenko Marinović. To je nesumnjivo utvrđeno na temelju iskaza više svjedoka pripadnika voda i to svjedoka Zubanovića, Babića, Stojinića i Četića koji su saglasno potvrdili da su samo ova dvojica policajaca dobila poštedu tog dana, a da je

komandir Paraš bio izričit kada je tražio da svi pripadnici voda budu u pratnji. Nijedan od ovih svjedoka nije pomenuo da je i optuženi Knežević izostao.

100. Odbrana dalje nalazi da je prvostepeni sud iskaz svjedoka KO 15 u odnosu na dva optužena Zečevića i Kneževića različito koristio, nalazeći ga nepouzdanim kada su u pitanju saznanja u pogledu optužnog Zečevića i njegovog prisustva prilikom ukrcavanja vozila u Trnopolju, dok ga nalazi pouzdanim kada je u pitanju optuženi Knežević.

101. Međutim, vijeće zaključuje da odbrana površno i jednostrano tumači argumentaciju prvostepenog vijeća u ovom pogledu, namjerno propuštajući da uzme u obzir da se presuda u pogledu činjenice prisustva optuženog u nastavku pratnje konvoja zasniva na više dokaza, a ne samo na iskazu svjedoka KO 15.

102. Vezano za iskaz svjedoka KO 15 u pogledu činjenice da je optuženi bio u Kozarcu na mjestu spajanja konvoja iz Tukova i Trnopolja, njegov iskaz prema mišljenju ovog vijeća jeste na pravilan način analiziran od strane prvostepenog suda i zaista prema tom svjedočenju, koje je jasno i precizno, te vrlo pouzdano (prvenstveno zbog činjenice da su se optuženi Knežević i KO 15 dobro poznavali, da su razgovarali tog dana i da je svjedok od optuženog Kneževića očekivao pomoć i zaštitu, kao i da je vrlo dosljedno - svjedok je ostao pri ranijim izjavama koje je davao u predmetima pred MKSJ), moglo se zaključiti da je optuženi nastavio put dalje sa konvojem i da je zaista bio na lokalitetu Kozarca. Pouzdanost njegovog svjedočenja o optuženom Kneževiću, ne dovodi u pitanje činjenica da prvostepeno vijeće iskaz KO 15 nije našlo dovoljnim kada je u pitanju optuženi Zečević.

103. Kako je to u presudi jasno obrazloženo (paragraf 204. i 205.) svjedok KO 15 je u pogledu optuženog Zečevića bio nedosljedan u odnosu na ono što je ranije izjavio tokom istrage o ovom događaju, dok je u odnosu na optuženog Kneževića vijeće našlo upravo suprotno - da je ovaj svjedok dosljedan svim ranijim tvrdnjama kada tvrdi da optuženog vidi u Kozarcu i u Trnopolju (paragraf 214).

104. Osim toga, na pouzdanost njegovog svjedočenja ukazuje i činjenica da on svjedoči kako optuženog Kneževića vidi samo na pojedinim etapama kretanja konvoja, ali ne i na samom mjestu egzekucije. To i ovom vijeću ukazuje da svjedok koristi samo ona saznanja sa kojima lično raspolaže i koje može objasniti. Svjedok KO 15 je vrlo precizno i na prihvatljiv način obrazložio odakle i na koji način je stekao svoja saznanja o prisustvu optuženog Kneževića.

105. Također, neosnovan je prigovor odbrane da svjedočenje svjedoka KO 15 kako vidi optuženog na mjestu razdvajanja, ne može biti prihvaćeno jer ovaj svjedok nije vidio da se optuženi ukrcao i u jedan autobus kako bi došao do mjesta razdvajanja (pa iz tog razloga ne može biti istinit). Ako se uzmu sve okolnosti prisutne tog dana u toku kretanja konvoja, (veliki broj vozila u konvoju, veliki broj ukrcanih civila, topao ljetni dan sa temperaturom preko 30 stepeni, općim metežom koji je vladao i sl), ne mora se očekivati da svjedok vidi optuženog u koje vozilo se konkretno ukrcava. Dovoljno je samo da ga konstatuje prisutnog na predmetnom lokalitetu razdvajanja.

106. Odbrana je dalje naglasila da je iskaz svjedoka KO 15 prvostepeno vijeće trebalo cijeliti kao neistinit, na isti način kako je odlučilo da njegov iskaz ne prihvati u odnosu na optuženog Čivčića. Vijeće nalazi da je ovakav prigovor neosnovan. Ocjena dokaza se vrši u svakom konkretnom slučaju i kao što je odbrani poznato, nije vezana posebnim dokaznim pravilima sve dok je sveobuhvatna, savjesna i brižljiva. U ovom konkretnom slučaju je prvostepeno vijeće pravilno zasnovalo odluku u pogledu krivice optuženog Kneževića na osnovu izjave ovog svjedoka, ali samo jer je ona potkrijepljena drugim saglasnim dokazima, što nije bio slučaj u predmetu protiv optuženog Čivčića. Odluka u predmetu Čivčić da ne prihvati njegovo svjedočenje kao čvrst dokaz učešća optuženog Čivčića, zasnivala se na činjenici da o učešću optuženog Čivčića nijedan drugi svjedok nije govorio na isti način.

107. Kada je u pitanju i činjenično utvrđenje u vezi boje kombija kojeg je vozio optuženi, kao pitanja na kojem odbrana u žalbi naročito insistira, neki od svjedoka jesu izjavili da je optuženi vozio žuti kombi (Ljubiša Četić), ali isto tako su, primjera radi, svjedoci K-1 i KA 1 pripadnici interventnog voda, izjavili da je bijeli kombi vozio nekad Zečević, a nekad i Knežević. Prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da su različiti svjedoci o toj činjenici svjedočili na različit način, pri čemu je svjedok KO 15 dosljedan u tvrdnji da je toga dana optuženi Knežević vozio kombi. Uostalom i sam optuženi Knežević potvrđuje da je vozio kombi žute boje. Razlike u boji kombija nisu takvog značaja da bi dovele u pitanje kredibilitet svjedoka KO 15. Pogotovo ako se uzme da je dokazano da su svi pripadnici voda (osim nekolicine) bili u pratnji konvoja i da su optuženog u Kozarcu vidjeli i svjedok KO 15 koji ga poznaje i još jedan pripadnik voda (optuženi Ljepoja), na koncu boja kombija sama po sebi nije relevantna činjenica za utvrđivanje krivice optuženog Kneževića.

108. Optuženi Knežević je u žalbi istakao nekoliko prigovora, koje branilac optuženog nije naveo, te će ih vijeće u nastavku razmotriti.

109. Optuženi Knežević ističe da je svjedočenje svjedoka KO 15 konfuzno i da mu se ne može pokloniti vjera, jer svjedok ne barata svojim sjećanjima precizno i navodi da je sjećanja vezano za ovaj događaj u potpunosti "ispreturao". Optuženi Knežević u žalbi ističe da je KO 15 nedosljedan u svojim izjavama u pogledu autobusa kojima su odvezeni iz Trnopolja, odnosno načina na koji je KO 15 ušao u autobus. Optuženi ističe da su svjedoci Husein Jakupović i Bahrija Jakupović izjavili da nije bilo nikakvog prinudnog ukrcavanja u autobuse, jer su autobusi bili prepuni, dok KO 15 tvrdi suprotno. Međutim, apelaciono vijeće nalazi da ovaj prigovor ne dovodi značajnije u pitanje zaključak prvostepenog vijeća da svjedoku KO 15 pokloni vjeru u pogledu činjenice da prepoznae i vidi optuženog Kneževića na ključnim lokacijama.

110. Treba imati na umu da percepcija svjedoka može biti različita u odnosu na doživljaje vezane za predmetni konvoj, a sjećanje u svakom slučaju nakon više od dvadeset godina od počinjenja djela, vrlo moguće i opravdano može biti nepotpuno ili odstupati od iskaza do iskaza, te sud u svakom slučaju može tolerisati takva odstupanja sve dok se ona odnose na beznačajne i trivijalne činjenice, kao što je to slučaj sa načinom ulaska u autobus, na koji optuženi ovim prigovorom ukazuje.

111. Optuženi Knežević je tvrdio da KO 15 u svojim izjavama koje je dao MKSJ za vrijeme istrage u predmetu protiv optuženog Mrđe, nikada nije pomenuo Radoslava Kneževića, već Dragana Kneževića. Vijeće konstatuje da u izjavi koju je ovaj svjedok dao označenoj kao dokaz O- III- 17 i u transkriptu sa svjedočenja pred MKSJ O-III-42-transkript IT-97-24-I od 26.avgusta 2002.godine, svjedok KO 15 zaista pominje ime Dragana Kneževića da mu je prišao kod ukrcavanja autobusa u Trnopolju govoreći mu da ga je tražio, a ne ime Radoslava Kneževića.

112. Međutim, iz Zapisnika o saslušanju svjedoka KO 15 kod Tužilaštva BiH od 22.12. 2008. godine (T-1), svjedok je jasan u svom kazivanju kada pominje svog "*školskog druga Kneževića, sa kojim je potjegao iz Tarčina, kada je početkom 1992. godine napadnuta škola na Vracama u Sarajevu*", a kojeg prepoznaje i na fotografiji u fotoalbumu koji je u sastavu ovog zapisnika, gdje ispod lica označenog fotografija broj 23. stavlja oznaku "*školski drug Sarajevo, bio u pratriji konvcja i viđen na razdvajanju pored rijeke Ugar.*", a to je fotografija optuženog Radoslava Kneževića. Tako da ako se uzme u obzir njegovo

svjedočenje pored ovim sudom i prepoznavanje na fotografiji, može se zaključiti da svjedok očiglednom greškom pominje ime Dragana Kneževića, umjesto Radoslava Kneževića.

113. Optuženi Knežević je u žalbi još istakao i da je u odnosu na optuženog Topolu svjedok KO 15 izjavio da ga je vidio na licu mjesta kako puca, pa nije jasno zašto je Topola oslobođen i kakvim se kriterijima vijeće u pogledu zaključivanja u odnosu na Topolu i optuženog Kneževića rukovalo. Ovakav prigovor u pogledu kredibiliteta svjedoka KO 15 nema nikakav značaj, budući da je vijeće u odnosu na optuženog Topolu utvrdilo da je iskaz svjedoka KO 15 jasan i konzistentan, ali da njegov iskaz nije potkrijepljen drugim dokazima, odnosno da nije bilo drugih dokaza koji bi dokazivali prisustvo optuženog Topole, pa čak ni prisustvo njegove jedinice (Teritorijalne odbrane) na kritičnim lokalitetima, pa se iz tog razloga nije ni mogla utvrditi krivica optuženog Topole samo na osnovu iskaza svjedoka KO 15.

(b) Prisustvo na mjestu razdvajanja i na mjestu egzekucije

114. Odbrana dalje prigovara da prvostepeni sud nije mogao na temelju izvedenih dokaza na pouzdan način utvrditi prisustvo optuženog na mjestu razdvajanja muškaraca iz konvoja, te njegovo prisustvo u nastavku puta izdvojenog dijela konvoja, prema mjestu egzekucije na Korićanskim stijenama. Prvostepeno vijeće zaključak u pogledu ove činjenice zasniva na iskazu više svjedoka (svjedoka KO 15, K3, Gordana Đurića, Damira Ivankovića) čija su svjedočenja vijeće uvjerila van razumne sumnje da je optuženi, suprotno tezi odbrane, bio na lokalitetu kod rijeke Ugar.

115. Međutim, odbrana i optuženi Knežević u žalbi pobijaju činjenična utvrđenja koja se zasnivaju na iskazima svjedoka Gordana Đurića, Damira Ivankovića i svjedoka K3.

(i) Iskaz svjedoka Gordana Đurića

116. Odbrana je osporila najprije iskaz svjedoka Đurića kao iskaz kojem se moglo vjerovati, pri tome upućujući na iskaze svjedoka Luke Gnjatovića i Vitomira Lakića koji su naveli da je Gordan Đurić za vrijeme kretanja konvoja konzumirao alkohol.

117. Odbrana dalje ukazuje na nedosljednosti njegovog iskaza u pogledu vozila koje je obezbjeđivao, jer je u toku istrage u Tužilaštvu izjavio kako je bio pratilac autobusa koji je

krenuo iz Tukova, dok u direktnom ispitivanju kaže da je bio u pratnji prvog kamiona poslije kolone autobusa, te da je svoj iskaz namjerno korigovao da izbjegne odgovornost zbog pljačke koja se desila u kamionu.

118. Međutim, analizirajući pobijanu presudu u spornom dijelu kojim se utvrđuje prisustvo optuženog Kneževića na mjestu razdvajanja muškaraca iz konvoja, evidentno je da se presuda u pogledu te činjenice ne zasniva samo na iskazu svjedoka Đurića. Odbrana nije imala u vidu da je prvostepeno vijeće ovaj zaključak izvelo iz svjedočenja više međusobno nadopunjujućih iskaza svjedoka, te je na osnovu takvih činjenica utvrdilo predmetno činjenično stanje. Odbrana pri tome neosnovano pokušava obesnažiti iskaz svjedoka Đurića tvrdnjom da je bio pijan i da se ne može sjetiti događaja. Međutim, bitno je naglasiti da je iskaz svjedoka Đurića potvrđen iskazima drugih svjedoka iz čega vijeće može nesporno izvući zaključak da postoje pouzdani dokazi da je optuženi Knežević bio prisutan na mjestu razdvajanja.

119. O prisustvu optuženog Kneževića na mjestu razdvajanja saglasno su svjedočili, osim svjedoka Đurića i svjedoka KO 15 koji je taj prizor detaljno opisao - paragraf 245., o ovome je svjedočio još i svjedok Damir Ivanković koji je saglasno svjedočenjima prethodne dvojice svjedoka opisao mjesto na kojem je vršeno razdvajanje, autobuse koji su stajali i općenito situaciju koja je vladala u tim trenucima (paragraf 246). I ovaj svjedok saglasno prethodnoj dvojici svjedoka opisuje optuženog Kneževića prisutnog u grupi ostalih pripadnika voda okupljenih na lokalitetu. Sve to je na isti način potvrdio u svom svjedočenju i svjedok K3 (paragraf 247). A uz sve navedeno, svjedok Ljubiša Četić, iako ne spominje Kneževića da ga je vidio (čak šta više tvrdi da ga je dovezao žutim kombijem i da se vratio nazad) ovaj svjedok potvrđuje da je na istom mjestu vidio prisutne Gordana Đurića, Damira Ivankovića i K3, a što samo po sebi dokazuje činjenicu da su svjedoci Ivanković, Đurić i K3 mogli zaista i vidjeti ono o čemu su svjedočili.

120. Odbrana, a i optuženi u žalbi su nastojali osporiti iskaz svjedoka Đurića na način da su uporedili iskaz ovog svjedoka sa iskazima svjedoka Stojnićem, Četićem, K1 i K2, kao i svjedocima KS1 i KS2, vozačima dva autobusa koji ne spominju da vide optuženog Kneževića na tom lokalitetu, čak šta više svjedok K1 tvrdi da ga je optuženi Knežević odvezao u Tukove i da ga od tada nije vidio. Iskazi navedenih svjedoka cijenjeni su od strane prvostepenog suda i evidentno je da ovi iskazi po svom značaju nisu takvi da su mogli dovesti u pitanje iskaze svjedoka KO 15, Đurića, Ivankovića i K3, kao i činjenice koje su utvrđene njihovim svjedočenjem.

121. Kada je u pitanju prigovor da su optuženi Đurić i Ivanković zaključili Sporazum o priznanju krivnje, vijeće zaključuje da je prvostepeni sud imao u vidu njihove statuse bivših pripadnika voda, kao moguće smetnje da svjedoče slobodno o svemu što znaju, te je njihov iskaz podvrgnuo testu na način da ga je provjerio iskazima ostalih dokaza i koristio ga kao dokaz koji je potvrdio drugi, mnogo pouzdaniji iskaz – iskaz svjedoka KO 15 kao oštećenog i kao osobe koja je poznavala samog optuženog Kneževića.

122. Inače, svjedočenja svjedoka poput Đurića i Ivankovića kao pripadnika voda koji je bio u pratnji konvoja, trebalo bi uzeti s rezervom, kao uostalom i iskaz svakog od pripadnika istog voda koji su svjedočili protiv optuženih. Vijeće osnovano vjeruje da svaki od pripadnika voda vrlo moguće zna o događaju više nego je spreman da svjedoči upravo iz straha da ne bi i oni bili optuženi za predmetno djelo u kojem je nesumnjivo učestvovao veliki broj počinilaca (u konkretnom predmetu se sudilo samo petorici), a kako bi u određenoj mjeri sebe zaštitili ili bar minimizirali svoje učešće u događaju.

123. Međutim, pobijana presuda se detaljno bavila kredibilitetom svjedoka Đurića i Ivankovića i ove činjenice obrazložila na prihvatljiv način sa kojom argumentacijom se i ovo vijeće slaže. Činjenica da su svjedoci Đurić i Ivanković zaključili Sporazume o krivnji sa Tužilaštvom, nije sama po sebi prepreka da se njihovi iskazi koriste za dokazivanje u postupku i prvostepeni sud je imao u vidu praksu Ustavnog suda BiH u tom pogledu.

124. U brojnim predmetima ovog suda je već kao princip ustanovljeno da takvi iskazi sami po sebi nisu manjkavi samo zbog te činjenice, te se oni sasvim legitimno mogu koristiti za dokazivanje ukoliko se prihvati standard "procjene svakog konkretnog slučaja". To je upravo standard koji je i prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi primijenilo kada je cijeniło iskaz svjedoka koji su zaključili Sporazum o priznanju krivnje u kontekstu okolnosti konkretnog slučaja i kroz prizmu svih ostalih dokaza koji su ih na kraju i potkrijepili, a to je svakako u skladu sa standardom iz citiranih odluka Ustavnog suda BiH da se *obrazloženje zaključka o određenoj činjenici, mora zasnivati na brižljivoj ocjeni dokaza, kao i da mora počivati na stvarnim činjenicama zasnovana i obrazložena istinitost za takav zaključak*.

125. Kada se sve ovo ima u vidu, nesporno je da je iskaz svjedoka Đurića pouzdan u pogledu činjenice da optuženog vidi na mjestu razdvajanja, upravo iz razloga jer je o tome na isti način svjedočio KO 15, Damir Ivanković, te svjedok K3.

126. Optuženi u svojoj žalbi ističe da se i na osnovu drugih dokaza Tužilaštva, ne može zaključiti da je on bio u pratnji predmetnog konvoja. Pa tako navodi da svjedočenje

svjedoka KA 1 u potpunosti dokazuje van razumne sumnje da optuženi nije bio u pratnji konvoja, jer ga je odvezao u Tukove žutim kombijem, za koji kombi navodi da ga tu vidi zadnji put.

127. Međutim, čak i da se uzme kao dokazano da ovaj svjedok ne vidi optuženog kasnije (iako zapravo on tvrdi da ne vidi žuti kombi kasnije, a ne optuženog) isticanje ove činjenice u žalbi optuženog nije relevantno za dokazivanje teze optuženog Kneževića, niti prigovor osporava činjenicu da je optuženi viđen kasnije na drugim lokalitetima i drugim etapama konvoja, za što postoje pouzdani dokazi.

128. Optuženi u svojoj žalbi dalje ističe da je i svjedok odbrane Ljubiša Četić, u potpunosti osporio svjedočenje svjedoka Gordana Đurića, koji je naveo da je optuženi Knežević bio sa njim u "prvom autobusu" koji je stigao na mjesto egzekucije.

129. U svom iskazu svjedok Četić ističe da nije vidio optuženog Kneževića u toku kretanja konvoja, kao i na lokacijama razdvajanja muškaraca i mjesta egzekucije. On navodi da je vidio kad je optuženi Knežević krenuo razvoziti pripadnike odreda u Tukove ujutro ispred SJB Prijedor, ali da pretpostavlja da se optuženi vjerovatno vraćao po drugu turu pripadnika jer je kombi koji je vozio, bio mali i nisu svi mogli stati. Iz ovog njegovog iskaza se moglo zaključiti samo da ga je on jednom samo vidio, te da je bio i sam zaokupljen zaduživanjem oružja u stanici.

130. Ovakav njegov iskaz vijeću ukazuje da svjedok Četić nije naveo ništa što bi isključilo prisustvo optuženog u konvoju, osim da ga on nije vidio, što je u suštini samo njegova percepcija. Čak i u pogledu izjave da se optuženi vraća u Prijedor po drugu turu pripadnika koje je trebao voziti jer nisu mogli svi stati odjednom u kombi, ova izjava je samo pretpostavka i potiče od nepotpunog sjećanja, jer svjedok očigledno nije ni obraćao pažnju na kombi koji je vozio Knežević, niti na samog Kneževića, budući da je bio zaokupljen drugim zadatkom pred polazak u pratnju konvoja. U takvim prilikama sasvim je bilo moguće ne primijetiti da se žuti kombi vraća po nove ture za prevoz u Tukove, iako je to bilo zaista vrlo realno. Na isti način kako nije vidio optuženog da se vraća po nove ture za prevoz do Tukova, isto tako je moguće da ovaj svjedok jednostavno u toku kretanja konvoja, nije obratio posebnu pažnju na optuženog Kneževića, te ga se iz tog razloga ni ne sjeća.

131. Osim toga, kako je i prvostepeno vijeće istaklo u zaključku paragrafa 257 presude, svjedok Četić je izjavio da je ušao na zadnja vrata drugog autobusa koji je krenuo prema

mjestu egzekucije, pa je i sam tvrdio da u prvi autobus ulaze samo dva pratioca Krndija i Zec, a što je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Đurića koji je naveo da je i sam bio u prvom autobusu (sa optuženim Kneževićem). Stoga, logičan je zaključak, da optuženog Kneževića ovaj svjedok nije ni mogao vidjeti, baš kao što nije vidio ni Gordana Đurića koji je također bio u prvom autobusu. Vijeće zaključuje da ovaj iskaz nije u dovoljnoj mjeri pouzdan da bi doveo u pitanje iskaz svjedoka Đurića i ostale saglasne iskaze u pogledu prisustva optuženog Kneževića na ključnim etapama kretanja predmetnog konvoja.

(ii) Iskaz svjedoka Damira Ivankovića

132. Branilac i optuženi Knežević su u žalbama osporili i činjenična utvrđenja pobijane presude koja se zasnivaju na iskazu svjedoka Ivankovića, nalazeći da se njegovom iskazu nije moglo vjerovati jer jedan od ispitanih svjedoka Tužilaštva, pripadnik voda svjedok K- 1, te svjedoci Stojinić, kao i svjedok Škrbić i Radaković, te svjedoci K – 1 i KA 1 su svjedočili suprotno njegovom iskazu.

133. Svjedok K -1 je rekao da po njegovom sjećanju pretpostavlja da je u kombiju koji odlazi u Tukove bio između ostalih i optuženi Knežević. Također tačno je da kod mjesta razdvajanja nabraja prisutne "Vidim Dadu Mrđu, Damira Ivankovića, Paraša, Bulića, Radakovića, mislim da je i Stojnić bio ali ne mogu se sjetiti sad nisam ovaj obraćao pažnju, ali uglavnom bila je jedna grupa od desetak tako do petnaest policajaca."Međutim iz ovog iskaza se nije moglo sa sigurnošću isključiti da optuženi nije bio prisutan, te ne stoje prigovori odbrane da iskaz ovog svjedoka opovrgava iskaze svjedoka koji optuženog vide na mjestu razdvajanja.

134. Prigovor odbrane u pogledu iskaza svjedoka KA 1 da optuženog i ovaj svjedok ne nabraja kao prisutnog, također se ne može prihvatiti da značajnije dovodi u pitanje iskaz svjedoka Ivankovića, budući da ovaj svjedok u svom svjedočenju za optuženog navodi da je vozio kombi kojim su prebačeni u Tukove i da nakon toga nigdje dalje ne vidi taj kombi, Međutim, kako je to konstatovano i gore u vezi sa iskazom svjedoka Đurića, ovaj svjedok navodi da nigdje nakon Tukova ne primjećuje žuti kombi, a ne Kneževića. Tako da se njegov iskaz ne može uzeti kao čvrst dokaz odsustva optuženog.

135. Kada su u pitanju svjedočenja svjedoka Stojinića, Škrbića i Radakovića za koje se u žalbi navodi da su suprotni iskazu svjedoka Ivankovića, vrijedi ista argumentacija vijeća

kao što je to navedeno u paragrafu 97. i 98. ove presude, jer ovi iskazi ne mogu biti pouzdan dokaz tvrdnji optuženog Kneževića da nije bio u pratnji konvoja. Ovi iskazi nisu isključive prirode niti ih tako treba tumačiti.

136. Svjedok Stojinić je izjavio da Kneževića nije bilo u pratnji za vrijeme kretanja konvoja jer nemoguće je da ga u putu od 200 i više kilometara ipak ne bi vidio, pa na osnovu toga siguran je da nije bio prisutan. Svjedok Škrbić je rekao da se optuženi vratio u Prijedor, što je također njegova više pretpostavka, nego tvrdnja, dok svjedok Radaković navodi da se ne sjeća da je vidio Kneževića i u jednom trenutku na dan kada je krenuo konvoj, pa je ovo svjedočenje nepouzdanost najmanje iz razloga što je suprotno tezi samog optuženog da je razvezio pripadnike kombijem do Tukova, dakle da je na neki način bio prisutan u samom toku konvoja.

137. Nadalje, vezano za ocjenu izjave **svjedoka K2 iz istrage** čija je izjava pročitana na glavnom pretresu, optuženi navodi da ga ni ovaj svjedok ne pominje u svojoj izjavi, te ga čak ni neidentifikuje na fotografiji koja mu je predložena prilikom ispitivanja. Međutim, ni ovaj prigovor se ne može prihvatiti kao čvrst dokaz da optuženi Knežević nije učestvovao u pratnji konvoja, iz prostog razloga što svjedok K2 očigledno optuženog ni ne poznaje toliko da bi ga identifikovao na fotografiji, jer u izjavi ovaj svjedok nije pomenuo mnogo druge pripadnike, čak ni one koji su i sami tvrdili da su bili u pratnji konvoja i na mjestu egzekucije. Čak šta više, svjedok K2 u svojoj izjavi nije o prisustvu optuženog Kneževića govorio ni da jeste ni da nije bio prisutan, te se postavlja pitanje dokazne vrijednosti ovog iskaza u odnosu na optuženog Kneževića uopšte.

138. Odbrana i optuženi Knežević u žalbi također dovode u pitanje pouzdanost svjedočenja Ivankovića i to iskazima svjedoka Milenka Trifunovića i Aleksandra Radovanovića, koji su za vrijeme boravka u pritvoru zajedno sa optuženima Ivankovićem i Đurićem, čuli da se dogovaraju koga će navesti kao prisutne. Na kraju, budući da odbrana isti prigovor ističe u pogledu svjedočenja svjedoka Đurića, vijeće će se o ovome očitovati u odnosu na oba ova svjedočenja zajedno.

139. Prvostepena presuda jeste analizirala iskaze Gordana Đurića i Damira Ivankovića u svijetlu iskaza svjedoka Trifunovića i Radovanovića i našla ih neuvjerljivim. Pravilno je zaključivanje prvostepenog vijeća da je iskaz svjedoka Trifunovića nepouzdan kada kaže da su se svjedoci Đurić i Ivanković i Četić dogovarali koga će navesti kao prisutne u toku samog događaja, a nakon što im je ponuđeno da zaključe sporazum o priznanju krivnje sa Tužilaštvom, jer sam svjedok Trifunović potvrđuje da su oni nakon što im je ponuđena

nagodba, bili fizički odvojeni od drugih pritvorenika. Stoga, prvostepeno vijeće pravilno konstatuje da nije bilo prilike da ovaj svjedok čuje njihove razgovore.

140. A kada je u pitanju svjedočenje svjedoka Radovanovića, vijeće je pravilno istaklo dio svjedočenja svjedoka Ivankovića kada je tvrdio da je dobivao prijetnje od Milenka Trifunovića i Aleksandra Radovanovića koji su se oštro protivili dogovaranju sa Tužilaštvom, jer su i sami osuđeni na osnovu svjedočenja svjedoka koji je zaključio sporazum u njihovom predmetu. A takvo reagovanje imenovanih je potvrdio i svjedok Đurić, pa se i ovo vijeće slaže sa zaključkom prvostepenog vijeća da se iskazi ovih svjedoka ne mogu prihvatiti kao uvjerljivi, jer nije očekivano da će lice koje namjerava da zaključi sporazum, čemu se ova dva svjedoka oštro protive, s njima otvoreno o tome razgovarati.

141. Optuženi Knežević je dodatno u svojoj žalbi istakao da je prvostepeni sud iskaz Ivankovića trebao cijeniti u svjetlu činjenice da je njega svjedok Ivanković prvi put spomenuo u izjavi koju je dao u Tužilaštvu, te na ročištu glavnog pretresa u predmetu, a da ga nikad ranije tokom istrage koje je davao u vezi sa predmetima pred MKSJ, nije pominjao.

142. Apelaciono vijeće međutim zaključuje da ovaj prigovor nije od značaja, niti bitno utiče na činjenično stanje koje je presuda utvrdila. Naime, a kako je i ranije konstatovano u ovoj presudi, svaki iskaz svjedoka koji je bio pripadnik ovog interventnog voda trebalo je cijeniti naročito oprezno, budući da su svjedoci ujedno i učesnici u samom događaju koje je predmet krivičnog djela, te su i sami zainteresirani da svojim iskazima manipulišu kako bi umanjili vlastitu odgovornost i eventualno je prebacili na druge pripadnike. Zbog toga je bilo naročito važno za ovo vijeće, ispitati u kojoj mjeri su iskazi naročito pripadnika voda, u saglasnosti sa ostalim izvedenim dokazima i u kojoj mjeri ih je prvostepeno vijeće cijenilo u međusobnoj povezanosti.

143. Analizirajući presudu u tom smislu, vijeće zaključuje da je prigovor optuženog kako je iskaz svjedoka Ivankovića nepouzdan, jer ga Ivanković nikada ranije do ovog postupka nije ni pominjao, mogao bi biti opravdan jedino u slučaju da je svjedok Ivanković bio jedini svjedok koji je svjedočio na okolnosti učešća optuženog Kneževića. Ali pored iskaza svjedoka Ivankovića, ključne činjenice prisustva optuženog na mjestima kretanja konvoja putem do mjesta egzekucije, te na lokalitetu Kneževa nakon egzekucije, proizilaze ne samo iz iskaza ovog svjedoka nego i iz iskaza drugih ranije navedenih svjedoka - i pripadnika voda i oštećenog KO 15. Tako da činjenica da optuženog Kneževića ovaj

svjedok prvi put spominje u toku istrage u ovom postupku, nije od značaja za ocjenu njegove pouzdanosti.

(iii) Iskaz svjedoka K3

144. Na kraju odbrana i optuženi Knežević osporavaju i svjedočenje svjedoka K3 nalazeći ga konfuznim, nepouzdanim i neuvjerljivim. Najprije njegov iskaz da je bio prisutan u Tukovima kao pratilac i da je pratio autobus i cijelo vrijeme bio na čelu kolone konvoja nije istinit, jer je svjedok Škrbić tvrdio da je K3 bio u pratnji iz Trnopolja, a što je potvrdio i svjedok Stojinić, a također svjedok Stojinić je osporio iskaz svjedoka K3 da su nakon događaja svratili u kafanu u Kneževu.

145. Vijeće je analiziralo iskaz svjedoka K3 u odnosu na iskaz svjedoka Stojinića i Škrbića, te utvrdilo da je iskaz ovog svjedoka pravilno cijenjen od strane prvostepenog vijeća i da je na temelju takve ocjene donesen pravilan zaključak u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja. Iako zaista ova dvojica svjedoka (Škrbić i Stojinić) govore o mjestu odakle se konvoju pridružio svjedok K3, to u suštini ne mijenja kvalitet svjedočenja ovog svjedoka, budući da je njegov iskaz o prisutnosti optuženog Kneževića u pratnji konvoja i na mjestu razdvajanja, kao i naknadno u kafani u Kneževu, saglasan sa ostalim ključnim dokazima – iskazima svjedoka KO 15, svjedoka Ivankovića i svjedoka Đurića. Vijeće će dozvoliti mogućnost da se svjedok ne sjeti određenih detalja koji se odnose na događaj od prije više od dvadeset godina, ali samo ako su to detalji koji se ne vežu direktno za krivicu optuženog lica, a što je ovdje slučaj sa dijelom svjedočenja u pogledu mjesta odakle kreće sa konvojem.

146. Odbrana je dalje tvrdila da su iskazu svjedoka K3 prema mišljenju odbrane suprostavljeni iskazi svjedoka odbrane Ivanke Marković, Gordana Markovića i Darka Zgonjanina, koji su potvrdili da optuženi Knežević nije uopšte bio u pratnji konvoja, već na "miridbi", pa se ovaj iskaz ni iz tog razloga nije mogao prihvatiti. Samim tim, odbrana nalazi i odluku prvostepenog vijeća da ne prihvati alibi optuženog, pogrešnom.

147. Pitanje alibija optuženog, da je kritičnog dana u popodnevним satima dogovarao "miridbu" kod roditelja svoje supruge, prvostepeno vijeće je detaljno razmotrilo (paragrafi

218. – 220 prvostepene presude). Vijeće ne nalazi da su prigovori odbrane značajno doveli u pitanje ovu argumentaciju, jer iskazi pobrojanih svjedoka su kako je to i prvostepeno vijeće pravilno konstatovalo, u suprotnosti sa iskazima svjedoka koji su tvrdili da je optuženi bio prisutan na kritičnim lokacijama 21.08.1992. godine. Osim toga, nekoliko svjedoka je nabrojalo samo par policajaca koji taj dan nisu bili prisutni i nijedan od tih svjedoka nije naveo optuženog Kneževića u toj grupi odsutnih, iako bi se svjedoci po prirodi stvari vrlo moguće sjetili odsutnosti optuženog Kneževića upravo zbog “nesvakidašnjeg” razloga koji je on naveo kao alibi. Stoga, pravilno je utvrđeno da su iskazi svjedoka odbrane optuženog Kneževića usmjereni isključivo na umanjnje odgovornosti optuženog Kneževića i nisu iskazi kojima je moguće pokloniti vjeru.

148. Optuženi Knežević u svojoj žalbi dalje ističe da iskaz svjedoka K3 demantuje svjedok Stojinić, koji je izjavio da se sa K3 vraćao u Prijedor nakon predmetnog događaja, ali da uopšte nisu pričali o događaju. Međutim, s druge strane vijeće primjećuje da je svjedok K3 (koji je ispratio konvoj do mjesta odredišta Smetovi) u povratku sa Smetova na putu sreo Stojinića koji im je mahao da se zaustave i da je pri ulasku u kamion u kojem se nalazio K3, čuo kako Stojinić govori “*šta uradismo, svi ćemo zaglaviti u Tunjici.*” Na osnovu ovih izjava ne može se prihvatiti prigovor optuženog da iskaz svjedoka Stojinića dovodi u pitanje kredibilitet iskaza svjedoka K3. Svjedok Stojinić se tereti za predmetni događaj u drugom postupku, pa je njegovo svjedočenje izrazito nepouzđano budući da se osnovano može vjerovati da je i sam zainteresiran da manipuliše svojim svjedočenjem kako bi umanjio vlastitu odgovornost.

149. Optuženi Knežević je dalje istakao da je svjedočenje svjedoka K3 konfuzno, neuvjerljivo i neiskreno samim tim jer je i sam zainteresiran da izbjegne krivično gonjenje za ovaj događaj kojemu je prisustvovao, pa je stoga pribjegao lažnom svjedočenju. Optuženi je istakao da i protiv ovog svjedoka postoje dokazi koji dokazuju njegovo učešće u događaju, pa s tim u vezi navodi svjedočenja svjedoka optuženog Čivčića i Ljubiše Četića.

150. Vijeće je u nekoliko navrata ovom presudom konstatovalo da treba biti svjesno činjenice da su svi svjedoci koji su pripadali Interventnom vodu imali motiv da prešute određene činjenice koje su im poznate i vijeće je svjesno da su im za to bili motivi poput solidarnosti sa saborcem, izbjegavanje vlastite odgovornosti, bojazni da svjedoče protiv drugog pripadnika ili slično. Apelaciono vijeće je kao i prvostepeni sud, žalbene prigovore optuženog Kneževića i njegovog branioca cijenilo sa aspekta upravo ovakve motivacije

svjedoka pripadnika Interventnog voda, te našlo da se samo dijelovima njihovih iskaza mogla pokloniti vjera, ali samo onim dijelovima koji su u besprijekornoj saglasnosti sa svim ostalim dokazima.

151. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud imao ispravan pristup analizi ovih dokaza i konačnom zaključivanju, jer je cijenilo i međusobno dovelo u vezi iskaze ključnih svjedoka u ovom predmetu, čiji iskazi su samo u cjelini dali jasan i van razumne sumnje zaključak u pogledu učešća optuženog Kneževića u predmetnom događaju na način opisan izrekom presude.

152. Isti slučaj je i sa iskazom svjedoka K3, kao i sa prethodnim iskazima koje su odbrana optuženog i optuženi u svojoj žalbi osporavali. Iskaz svjedoka K3 sam po sebi ne bi bio dovoljan da se na njemu zasnije osuđujuća presuda, ali cijeneći ovaj iskaz u vezi sa iskazima svjedoka KO 15, Ivankovića, Đurića, i drugih dokaza, prvostepeno vijeće njihove iskaze nalazi pouzdanim i na njima ispravno zasniva zaključak o prisustvu optuženog Kneževića.

153. Osim toga, vijeće ne nalazi u vezi sa iskazom svjedoka K3, a ni ostalih iskaza koji su potvrdili odgovornost optuženog Kneževića, a za koje je optuženi tvrdio da su lažni i nepouzdan, koja bi bila njihova motivacija da upravo optuženog Kneževića okrive. Optuženi nikada nije na tu mogućnost ukazao, a da je između ovih ključnih svjedoka, uključujući i oštećenog KO 15 bilo dogovora u tom smislu, nije ni u najmanjoj mjeri vjerovatno. Optuženi je u žalbi implicirao da su se svjedoci Đurić i Ivanković dogovarali koga da pomenu kao učesnike, te da su optuženog Kneževića odlučili pomenuti jer je on već osuđen za ratni zločin i jer mu se ne može ponovo suditi.

154. Ovakav argument vijeće nalazi nerealnim, jer nije jasno što ova dvojica svjedoka žele postići pominjanjem optuženog Kneževića, budući da je očigledno da je u ovom događaju učestvovao veliki broj lica, a ne samo on, a da je namjerno i lažno navođenje upravo optuženog kao jednog od učesnika, nema smisla jer optuženog Kneževića pominje i jedan preživjeli oštećeni, svjedok KO 15 koji ga poznaje od ranije i sa kojim sasvim izvjesno, svjedoci Đurić i Ivanković nisu dogovarali da inkriminiraju optuženog Kneževića.

155. Naročito je važno naglasiti da je vijeće analiziralo sve navedene prigovore odbrane i samog optuženog Kneževića koje je istakao u svojoj žalbi u svijetlu svih izvedenih dokaza, pa tek na osnovu takve slike zaključilo da je prvostepeno vijeće pravilno utvrdilo

činjenično stanje koje odbrana i optuženi konstantno osporavaju. Svi izvedeni dokazi, odnosno iskazi svjedoka su saglasno i van razumne sumnje ukazali na jedini mogući zaključak, a to je da je optuženi učestvovao u izvršenju ovog krivičnog djela na način opisan izrekom pobijane presude, a da prigovori odbrane ta utvrđenja nisu ni najmanje dovela u pitanje.

156. Odbrana je u okviru prigovora o pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja, osporavala i zaključak prvostepenog vijeća o postojanju diskriminatorne namjere optuženog da izvrši krivično djelo, te postojanju njegove svijesti da će muškarci iz konvoja biti ubijeni, da je znao za plan ubijanja i da je od momenta razdvajanja postao svjestan da će doći do ubistva, nalazeći da su zaključci prvostepenog vijeća pogrešni i da presuda u tom smislu ne daje odlučne razloge. Apelaciono vijeće nalazi da su i ovi prigovori obrane neosnovani.

157. Najprije kada je u pitanju zaključak u pogledu postojanja diskriminatorne namjere na strani ovog konkretnog počinioca, prvostepeni sud donosi pravilan zaključak da su ubistva na Korićanskim stijenama, učinjena sa diskriminatornom namjerom prema pripadnicima skupine Bošnjačkog naroda i da je ona manifestovana uskraćivanjem osnovnih prava – prava na život – oštećenima upravo zbog njihove nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti. Nesporna je činjenica da je optuženom Kneževiću, kao i drugim učesnicima događaja, bilo poznato da su žrtve Bošnjaci iz Prijedora i tu činjenicu je prvostepena presuda pravilno konstatovala.

158. Nalazeći dokazanim da je optuženi Knežević učestvovao u izvršenju ovog djela dajući svoj odlučujuć doprinos, te nalazeći pravilno utvrđenom činjenicu da su preživjeli svjedoci događaja čuli kako im se upućuju pogrдне psovke poput “mater im balijsku”, neminovno je da je i sam optuženi mogao biti svjestan upotrebe tih psovki, iako nema dokaza da ih je i sam upotrebljavao.

159. Sama činjenica da su žrtve djela isključivo pripadnici jedne skupine, optuženi svojim učešćem u izvršenju djela kojim se vrši progon isključivo jedne nacionalne, vjerske i etničke skupine, pri tom imajući svijest o toj njihovoj pripadnosti, u svakom slučaju pokazuje da je i sam dijelio diskriminatornu namjeru da doprinese njihovom progonu upravo zbog njihove pripadnosti toj skupini, te poseban dokaz o tome nije ni trebalo tražiti.

160. Kada je u pitanju prigovor da nije dokazano da je optuženi znao za plan ubijanja muškaraca na Korićanskim stijenama, vijeće nalazi da prvostepena presuda to ni ne

utvrđuje, već naprotiv, ističe u pragrafu 347. i 351. da izvedeni dokazi u tom smislu nisu dokazali da su optuženi znali za plan ubijanja civila. Ali kako je to navedeno i u paragrafu 339. pobijane presude, zaključak o namjeri optuženih, uključujući i optuženog Kneževića, da poćine krivićno djelo, proizilazi iz radnji koje oni poduzimaju nakon saznanja da su muškarci izdvojeni.

161. Prvostepeno vijeće je pored same radnje i doprinosa optuženog, pravilno uzelo u obzir i cijenilo na ispravan naćin, sveukupne okolnosti izvršenja djela, te dokaze koji su upućivali u ćinjenicu da od momenta izdvajanja muškaraca, nije planirana nikakva razmjena. Prvostepena presuda je to detaljno obrazloćila u pragrafima od 354. do 361., a sa kojom se argumentacijom i ovo vijeće slaće. Ćinjenice kao što su izdvajanje iskljućivo vojno sposobnih muškaraca iz konvoja civila, njihovo prebacivanje u odvojene autobuse, nastavak puta u pravcu drugaćijem od pravca konvoja prema konaćnom odredištu, zaustavljanje na pustom i nepreglednom dijelu ceste, naredba muškarćima u autobusima da spuste pogled i njihovo sprovođenje nad liticu strmih stijena i nepreglednog terena, svakoj osobi prosjećnih opaćanja i zakljućivanja je moglo biti jasno šta je konaćan cilj tih radnji. Također, nema dokaza da je i u jednom trenutku postojala obavijest ili plan razmjene, da bi se moglo vjerovati do zadnjeg trenutka da će do toga zaista i doći.

162. Apelaciono vijeće smatra da je optućeni Knećević ćije je prisustvo dokazano od momenta razdvajanja muškaraca po do mjesta egzekucije na koje su sprovedeni, svih tih okolnosti bio svjestan, kao i uostalom svaki drugi ućesnik tog događaja.

163. U takvim okolnostima, iako nije bilo dokaza o proaktivnom djelovanju optućenog, nije bilo također dokaza ni o bilo kojem ćinu neslaganja optućenog sa tim dešavanjima, što bi bilo u svakom slućaju eskulpirajuće po optućenog, ali moralno i ljudski. Također, taćno je da nije bilo dokaza kako je to i prvostepeno vijeće utvrdilo, da je optućeni lićno poduzeo radnje izdvajanja muškaraca, ali to ne iskljućuje ćinjenicu da je od mjesta razdvajanja do mjesta egzekucije, pa ćak i do samog momenta egzekucije, optućeni svjestan šta će se desiti sa tim muškarćima, naroćito jer je i njihovo ubijanje vršeno sistematski i to u kratkim vremenskim intervalima.

164. Stoga, prigovor odbrane da nije dokazana namjera optućenog i da je prvostepeni sud nepotpuno utvrdio ćinjenićno stanje se ne moće prihvatiti, jer iz obrazloćenja presude proizilaze ćinjenice iz kojih se mogao izvesti jasan zakljućak da je optućeni svjestan da će doći do ubijanja na Korićanskim stijenama u vrijeme kada je dao svoj doprinos na naćin opisan u izreci presude.

165. Pri tome optuženi se ne protivi ubistvima i na mjestu egzekucije ostaje do kraja dešavanja, na koji način svojim sveukupnim aktivnostima daje odlučujući doprinos ubistvima civila.

166. Kada je u pitanju njegov doprinos, jedna od odlučnih činjenica je i činjenica da je oko 200 ljudi likvidirano od strane samo oko 15 pripadnika voda bez da je iko od izdvojenih muškaraca pokušao da bježi ili pruži otpor. U ovakvim okolnostima daleko veće brojnosti žrtava napram broja egzekutora, svaka pomoć ili u ovom slučaju samo prisustvo dodatne naoružane osobe, kod žrtve stvorilo percepciju bespomoćnosti. Dakle, samo svojstvo optuženog, u službenom kapacitetu policajca interventnog voda i njegovo prisustvo na mjestu egzekucije naoružanog i u uniformi, čak i u okolnostima daleko manje brojnosti policajaca naspram žrtava, dovoljno da se stvori dojam u percepciji žrtve da se nalaze u bezizlaznoj situaciji, pa čak i ako neki od tih policajaca ne vrše likvidiranje, za što konkretno u slučaju optuženog Kneževića nije bilo dokaza da je pucao.

167. Na kraju, apelaciono vijeće nalazi da su prigovori odbrane optuženog, kao i optuženog Kneževića lično istaknuti u žalbi neosnovani. Činjenično stanje u prvostepenoj presudi je pravilno i u potpunosti utvrđeno,

VII. POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA

168. Podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona mora, kako je već rečeno, navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

169. U slučaju kada povreda zakona proizlazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, apelaciono vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati relevantna činjenična utvrđenja pretresnog vijeća. Time apelaciono vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku nego primjenjuje odgovarajuću pravnu normu na dokaze sadržane u spisu u nedostatku dodatnih dokaza, te mora utvrditi da li je samo uvjereno izvan svake razumne sumnje u činjenično utvrđenje koje odbrana osporava prije nego što potvrdi to činjenično utvrđenje po žalbi.

170. U slučaju kada apelaciono vijeće zaključi da je pretresno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjereno u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće, apelaciono vijeće će preinačiti presudu u svjetlu pravilne primjene zakona i po

potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, kako je to i propisano članom 314. i 308. ZKP BiH.

1. Prigovor da je povrijeđen princip *ne bis in idem*

171. Branilac je u žalbi istakao prigovor da je optuženi Knežević u ovom predmetu osuđen za krivično djelo Ratnog zločina iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ za koje je već ranije osuđen pravosnažno osuđen na 10 (deset) godina zatvora. Branilac smatra da su ovom presudom povrijeđene odredbe Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku koje propisuju načelo *ne bis in idem* - da niko ne može biti suđen za djelo za koje je donesena pravosnažna sudska presuda.

172. Izvršivši uvid u presude ... na koje je ukazao branilac, proizilazi da je optuženi Knežević ovim presudama oglašen krivim što je *u vremenskom periodu od 29.03 do 31.03. 1994. godine u Prjedoru, kao saizvršilac zajedno sa Dragom Radakovićem i Draškom Krndja, lišio života tri lica*, te se može zaključiti da djela iz pomenutih presuda i djela iz predmeta pred ovim Sudom, nisu povezana ni istom činjeničnom, a ni vremenskom odrednicom, te se ne može prihvatiti kao osnovan prigovor branioca da je optuženom ponovo suđeno za isto djelo za ko je navodno već presuđen.

173. Osim toga, niti opis, a niti bitna obilježja krivičnog djela Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ i krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH nisu jednaka. Stoga, vijeće nalazi da dalje razmatranje prigovora branioca da se u suštini u ova dva postupka radi o istim krivičnim djelima, nema smisla.

2. Prigovor u vezi primjene retroaktivne primjene krivičnog zakona

174. Odbrana smatra da se u ovom predmetu trebao primijeniti Krivični zakon SFRJ⁴, kao zakon koji je važio u vrijeme navodnog izvršenja radnji za koje se optuženi tereti, a ne KZ BiH koji je u pobijanoj presudi primjenjen, a također i iz razloga jer je KZ SFRJ istovremeno i zakon koji je blaži za počinioca.

175. Pored toga, odbrana smatra da je zaštitni objekat krivičnih djela u Glavi XVI KZ SFRJ „Krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava“ upravo čovječnost kao i međunarodno pravo, a pojam čovječnosti treba shvatiti u smislu poštovanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, a u slučaju izbijanja rata ili drugog oružanog sukoba i u smislu zabrane primjenjivanja nečovječnih postupaka prema učesnicima u sukobu i drugim zaštićenim licima.

176. Odbrana smatra da sve radnje opisane u članu 142. stav 1. KZ SFRJ predstavljaju radnje progona iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, te su radnje iz člana 172. KZ BiH već bile propisane članom 142. KZ SFRJ, jer je zapravo zaštitni objekat čovječnost.

177. Odbrana dalje navodi da prvostepeni sud retroaktivno primjenjuje KZ BiH iz 2003. godine, što je protivno principu zabrane retroaktivne primjene zakona, a povreda se ogleda i u nezakonitoj primjeni odredaba o kažnjavanju, jer se optuženom izriče kazna dugotrajnog zatvora koja nije bila propisana u zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

178. Žalbeni prigovori odbrane u pogledu primjene materijalnog prava u cijelosti su neosnovani.

179. Odbrana je osporila činjenicu da djelo za koje je utvrđeno da je optuženi počinio, bilo propisano u vrijeme izvršenja djela i da je to zapravo isto djelo kao i Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, za koje je optuženi Knežević oglašen krivim, budući da je zaštitni objekat – čovječnost. Međutim, vijeće ne nalazi da je ovaj navod osnovan. U grupu ovih krivičnih djela spadaju i druga djela kojima je isti zaštitni objekat - čovječnost, ali se prema propisanim elementima bića krivičnog djela razlikuju. Iako djela progona iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH obuhvataju neke radnje izvršenja navedeno u članu 142. stav 1. KZSFRJ, ova djela se razlikuju po specijalnoj namjeri za

⁴ Vidi: Uredba sa zakonskom snagom o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji je preuzet kao republički zakon za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja (Sl.list RBiH broj 6/92) i Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom (Sl. list RBiH broj 13/94)

počinjenje – diskriminatornoj namjeri, koja za djela progona mora biti posebno dokazivana. Osim toga, krivična djela ratnog zločina, prema definiciji, mogu biti počinjena samo u toku oružanog sukoba, što ne odgovara činjenicama koje je vijeće u ovom predmetu utvrdilo - da je predmetno djelo počinjeno u sklopu širokog i sistematičnog napada, koji ne mora podrazumjevati da se napad vrši u toku ili u vezi sa oružanim sukobom. Stoga, prigovori odbrane da su djela za koje je optuženi Knežević oglašen krivim, identična radnjama opisanim u krivičnog djelu člana 142. KZ SFRJ, nisu osnovani.

180. Nadalje, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u to vrijeme (KZ SFRJ).

181. Nesporno je i da prema načelu zakonitosti, nikome ne može biti izrečena krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna⁵.

182. Prvostepeno vijeće pravilno ukazuje da je navedeno upravo slučaj u ovom predmetu, jer se radi o inkriminaciji koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava. U inkriminisano vrijeme, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti predstavljalo je krivično djelo kako sa aspekta međunarodnog običajnog prava, tako i sa aspekta principa međunarodnog prava.

183. Ovakvo postupanje identično je praksi Evropskog suda za ljudska prava gdje su ispitivani zahtjevi principa zakonitosti iz člana 7. EKLJP, u kojima nikada nije dovedeno u pitanje sankcionisanje djela počinjenih u periodu kada to postupanje nije bilo predviđeno kao krivično djelo, zbog toga što je to djelo u to vrijeme bez sumnje predstavljalo krivično djelo prema međunarodnom pravu.⁶

184. Nadalje, pozivanje na druge predmete u kojima je primjenjen zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije relevantan niti osnovan prigovor.

⁵ Član 3. KZ BiH: „(1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom. (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.”

⁶ Kolk i Kislyiy protiv Estonije, No 23052/04, i No 24018/04 ECHR 2006/I

Penart protiv Estonije, No 14685/04 ECHR 2006-I

185. U kontekstu prethodno navedenog, vijeće napominje da je i vijeće Evropskog suda za ljudska prava u Strasburu 10. juna 2012. godine, donijelo presudu u predmetu osuđenog Bobana Šimšića, odbivši istu kao neosnovanu. U navednoj presudi navodi se:

“Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločini protiv čovječnosti s obzirom na cjela kcja su desila 1992. godine. Kako pobijana cjela nisu sadržavala zločine protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stuparja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana cjela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana cjela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s cijem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju Korbely, gore navedeni stavci, §§ 83-85).

Aplikant je tvrdio da nje mogao predviđjeti da su rjegova cjela mogla sadržavati zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primjećeno je, također, da je aplikant počinio ova cjela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe kcje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza sljedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobju posebnu pažnju u procjeni rizika kcju je ta aktivnost povlačila za sobom (vicjeti Kononov, gore navedeno, § 235). Nada je, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu rjegovih cjela, kcja uključuju ubistva i mučenja Bošnjačka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada Bošnjačkog civilnog stanovništva Opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su cjela riskantna sadržavajući zločine protiv čovječnosti za kcje bi se on mogao držati odgovornim.

Sud zaključuje da su cjela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno cjelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu.

Ova je žalba, zbog toga, očigledno neosnovana i mora se odbiti prema članu 35. stavkama 3(a) i 4. Konvencije.

”

186. Konačno i presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Maktouf/Damjanović od 18.jula 2013. godine potvrđuje identičan stav navodeći : „ neki zločini, konkretno zločini protiv čovječnosti, su u domaći zakon uvedeni 2003.godine. Sud

BiH i entitetski sudovi stoga nemaju nikakve druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima.”⁷

VIII. ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH: ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJA PO ŽALBI

187. Žalba na odluku o kazni može se ulagati po dva različita osnova, kako to predviđa član 300. ZKP BiH.

188. Žalba na odluku o kazni može se, prije svega, uložiti na osnovu toga da pretresno vijeće nije primijenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjeravanja kazne.

189. Međutim, apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.

190. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je pretresno vijeće iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je pretresno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocijeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće pogrešno koristilo svoje široko diskreciono pravo.

191. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno

⁷ Paragraf broj 55. navedene presude.

nepravedna, da apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.

192. Apelaciono vijeće uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je apelaciono vijeće uvjereno da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće nepravilno koristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

1. Žalba Tužilaštva BiH

193. Tužilaštvo BiH u pogledu krivičnopravne sankcije koja je izrečena optuženom prvostepenom presudom, ističe u žalbi da kazna koju je prvostepeni sud izrekao nije srazmjerna težini počinjenog djela, te posljedicama koje je ovo djelo proizvelo, kao i samom doprinosu optuženog Kneževića učinjenju. Tužilaštvo smatra da je prvostepeni sud podcijenilo okolnosti koje je trebalo uzeti kao otežavajuće, a precijenilo olakšavajuće okolnosti, pa se kaznom koja je u prvostepenom postupku izrečena, ne može postići svrha kažnjavanja.

194. Apelaciono vijeće analizirajući argumentaciju koju je prvostepeno vijeće istaklo, nalazi da su neosnovani svi prigovori Tužilaštva da kazna dugotrajnog zatvora od 23 godine, neće ispuniti svrhu kažnjavanja.

195. Vijeće se ne slaže sa navodima Tužilaštva, da ovakva kazna zatvora ne odražava pravilnu ocjenu svih okolnosti predmeta i učinoca, te da je zbog toga nesrazmjerna težini zločina. Prvostepeni sud je pravilno cijenio naročito važne okolnosti poput činjenice da su mnogi ubijeni muškarci često bili većina ili jedini muški članovi porodica, da su žrtve ubijene na jedan brutalan način, da su pojedine preživjele žrtve bile svjedoci patnji njihovih srodnika koji su na licu mjesta preživjeli, da mnogi nisu odmah podlegli, već su umirali u kanjonu od zadobivenih povreda i sl. Sve su to okolnosti koje su kao otežavajuće u velikoj mjeri nadmašile olakšavajuće okolnosti koje je vijeće našlo na strani optuženog Kneževića.

196. Ali ipak, iako su srazmjere ovog zločina nesagledive, treba imati na umu da je u BiH zaista počinjeno mnogo teških zločina koji po načinu počinjenja i posljedicama koje su proizveli, zaslužuju još teže kazne nego što je ova kazna od 23 godine. Za takve zločine bi

trebalo izreći kazne u dužem vremenskom trajanju (od ove konkretne izrečene optuženom Kneževiću), a koje su bliže zakonskom maksimumu, jer upravo to predstavlja srž potrebe da se zadovolji pravda. Iz tih razloga, vijeće ne nalazi da prigovori Tužilaštva daju dovoljno osnova i opravdanja da prihvati da odmjereni kazna dugotrajnog zatvora od 23 godine nije adekvatna i srazmjerna, te da neće ispuniti svrhu kažnjavanja.

2. Žalba branioca optuženog Kneževića

197. I branilac optuženog Kneževića je podnio žalbu protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji. U žalbi ističe da je prvostepeni sud presudu donio protivno zakonskim odredbama o odmjerkavanju kazne osuđenim osobama propisanim članom 55. KZ BiH. Također, branilac ističe da je sud donio i pogrešnu odluku o uračunavanju mjere pritvora optuženom, jer je najprije rješenjem od 01.07.2009. godine odredio pritvor optuženom, da bi ga rješenjem od 24.07. 2009. godine ukinuo, ali u tom rješenju je navedeno da optuženi Knežević nastavlja sa izdržavanjem kazne zatvora u KPZ Tunjice. Branilac smatra da prvostepeni sud nije mogao odrediti nastavak izdržavana kazne, budući da ga nije mogao ni prekinuti. Branilac smatra da se, ukoliko se presuda potvrdi, vrijeme koje je optuženi proveo u pritvor mora uračunati u kaznu.

198. Najprije kada je u pitanju prigovor branioca optuženog u pogledu primjene odredaba krivičnog zakona o odmjerkavanju kazne, apelaciono vijeće nalazi da je isti osnovan. Iz pobijane presude ne proizilazi da je odredba člana 55. stav 1. KZ BiH uopšte primjenjena iako su za to postojali zakonski uslovi. Naime, odredbom člana 55. propisano je:

“ (1) Ako se osuđencj osobi sudi za krivično djelo učinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne malojetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična djela primjenom odredaba člana 53. (Sjecaj krivičnih djela) ovoga zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne kojju je osuđeni izdržao, uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora. “

199. Prema žalbenim navodima, a i stanju spisa, optuženi Knežević je presudom ..., osuđen za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ i pravosnažno osuđen na 10 (deset) godina zatvora.

200. Dakle, radi se o osobi koja je već prethodno osuđena za djelo koje je učinila prije donošenja presude u ovom predmetu, a optuženi Knežević je po prethodnoj osudi već na izdržavanju kazne. Vijeće nalazi da su ispunjeni uvjeti iz člana 55. da se optuženom odmjeri sankcija kao osuđenoj osobi, pri čemu je sud u obavezi uzeti kao već utvrđenu raniju presudu od 10 godina i odmjeriti sankciju za krivično djelo koje je predmet ovog postupka, te izreći jedinstvenu kaznu primjenjujući pravila o sticaju krivičnih djela (član 53. KZ BiH).

201. Apelaciono vijeće je imalo u vidu da je odredba člana 53. KZ BiH koja propisuje pravila odmjeravanja kazne za djela počinjena u sticaju, izmjenjena članom 31. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH (Sl.Glasnik BiH 8/10), te samim tim nepovoljnija za optuženog. Stoga je vijeće primjenjujući odredabu člana 53. Krivičnog zakona BiH (Sl. Glasnik BiH 3/03) optuženom najprije uzeo kao već utvrđenu kaznu zatvora izrečenu presudom ..., te izrekao jedinstvenu kaznu u skladu sa pravilima člana 53. stav 2. tačka a) KZ BiH (Sl. Glasnik BiH 3/03) koja glasi:

(1) Ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:

a) ako je za neko od krivičnih djela u sticaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu."

202. Uzimajući kaznu zatvora od deset godina kao već utvrđenu, vijeće je cijenilo sve okolnosti ovog djela, te subjektivne okolnosti i doprinos optuženog Kneževića izvršenju ovog krivičnog djela, dovodeći ih u vezu sa okolnostima na strani i drugih počinilaca Zečevića i Ljepoje osuđenih za isto djelo u prethodno jedinstvenom postupku.

203. Apelaciono vijeće je imalo u vidu sve okolnosti počinjenog krivičnog djela, te posljedice koje je ono proizvelo. Masovne egzekucije kao što je bila ova na Korićanskim stijenama, osim što žrtve liše osnovnog prava - prava na život, također trajno oštete živote njihovih porodica i nanesu im permanentnu i ireversibilnu duševnu bol, te društvenu zajednicu trajno liše njihovih članova. Apelaciono vijeće smatra da počinioce ovakvih djela za koje se utvrdi da su ih zaista i počinili kao što je to ovdje slučaj, treba kazniti strogim kaznama, jer su počinjenjem ovih djela počinioци ne samo lišili žrtve života, a njihove porodice duševnog mira, već su oštetili i principe međunarodnog prava, općeprihvaćene kao temeljne vrijednosti čovječnosti.

204. Sve ove okolnosti ukazuju da je kaznu optuženom Kneževiću trebalo odmjeriti shodno njegovom doprinosu. Stoga, vijeće je optuženom utvrdilo kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 23 godine, ali je mišljenja da će jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora od 23 godine, koja je već sadrži kao utvrđenu, prethodnu kaznu zatvora od 10 godina, u potpunosti ispuniti svrhu kažnjavanja i doprinijeti kako generalnoj, tako i specijalnoj prevenciji.

205. Apelaciono vijeće primjećuje da je Tužilaštvo BiH podnijelo žalbu samo u odnosu na visinu kazne koju je prvostepeno vijeće izreklo optuženom, te da nije u svojoj žalbi navelo stav u pogledu formalne nepravilnosti odmjeravanja kazne u prvostepenom postupku. U tom smislu žalba Tužilaštva ne ističe uopšte koja bi to kazna u konačnici bila adekvatna i da li bi jedinstvena kazna trebala biti strožija od izrečene, kada se uzime kao već utvrđena kazna zatvora od 10 godina po ranijoj osudi, shodno odredbama člana 55. KZ-a BiH, o odmjeravanju kazne osuđenoj osobi.

206. Shodno obavezi da se izvrši individualizacija kazne za svako konkretno djelo i konkretnog počinioca, Apelaciono vijeće je našlo da je odmjerena jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora od 23 (dvadesettri godine) protiv optuženog u ovoj presudi sa aspekta društvene osude, te sa aspekta generalne i specijalne prevencije i općenito radi iskazivanja pravednosti kažnjavanja izvršioca ovakvog teškog djela, opravdana i adekvatna počinjenom djelu.

207. Na kraju, kada je u pitanju prigovor branioca da bi optuženom trebalo pravilno uračunati vrijeme provedeno u pritvoru u kaznu koju već izdržava, ali i u kaznu po presudi u ovom postupku, članom 55. stav 1, KZ BiH propisano je da će se dio kazne koju je optuženi već izdržao, uračunati u izrečenu kaznu dugotrajnog zatvora. Iz izreke presude po prethodnoj osudi (Vrhovni sud RS od 18.04.2006. godine) proizilazi da se osuđenom u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme koje je proveo u pritvoru od 11.04. 1994. godine do 04.10.1994. godine, te od 17.11.2005. godine pa dalje.

208. Članom 56. stav 1. KZ BiH, propisano je da vrijeme provedeno u pritvoru kao i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora. Stoga, obzirom da je apelaciono vijeće optuženom Kneževiću izreklo jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora od 23 godine, sve vrijeme koje je optuženi bio lišen slobode u postupku po ranijoj osudi pa nadalje, uračunaće se u jedinstvenu kaznu zatvora i to od 11.04.1994. godine do 04.10.1994. godine i od 17. 11. 2005. godine pa nadalje. Kako je u izrečenu jedinstvenu kaznu zatvora uračunato svo vrijeme koje je optuženi bio lišen

slobode za oba krivična djela, to se pokazuje bespredmetnim navod žalbe u pogledu statusa optuženog u vremenskom period od 17.7.2009. do 24.07.2009. godine jer je nesporno da se optuženi tada nalazio u prostorijama KPZ Tunjice.

209. Vodeći se ovim zakonskim principima, apelaciono vijeće je našlo da je prvostepeni sud propustio primjeniti odredbu člana 55. KZ BiH, te je u tom smislu žalbu branioca u tom dijelu uvažilo i preinačilo prvostepenu presudu u dijelu krivičnopravne sankcije shodno članu 314.stav 1. ZKP-a BiH.

210. U skladu sa svim navedenim, a na osnovu člana 314. stav 1. ZKP-a BiH odlučeno je kao u izreci ove presude.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Zapisničar:

Dragomir Vukoje

Dženana Deljković Blagojević

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv navedene presude žalba nije dopuštena.